

ARTIKUL

PRAWA MĄDEBUR-
SKIEGO/ Które zowa Speculum
Saxonum.

Z Łacińskiego Języka na Polski
przełożone/ y znówu Druko-
wane. Roku

1565.

Cum Gratia & Priuilegio REGIÆ MA-
IESTatis, cuius Exemplum 12 pa-
gina reperies.

Cim. 4438.

NOVUM

IN INSIGNE DOMVS
TARNOVIAE.

Hæc quicumq; vides cœlestia lumina, Phœben
Tarnouig, Stella cum radiante, domus.
Cœlestes ea signa viros, natumq; Patremq;
Ne dubita, totam deniq; ferre domum.
Dant Patriq; tenebris hæc claram sydera lucem,
Orbe nec in toto clarius vlla micant.
Nec nisi tum poterunt extinguï, quando peribit
Hoc cœlũ, & quicquid maximus orbis habet.

BIBLIOTHECA
V. N. V. A. G. ELL.
GRACUVIENSIS

TRICESIVS F.

Cum 4138

Oświece

EPISTOLA

~*~*~*~
Oświecenie Wsielmo-
żnemu Pánu/ Pánu Janowi Chry-
stoffowi/ Hrabi ná Tarnowie/ Ká-
stellanowi Woynickiemu/ Stá-
roście Sandomierskiemu/
Pánu muie Káska-
wemu.

Est ten obyczay iż ci co Księgi á
pisma takie ludziem potrzebne wy-
dawają/ i tedy taką prace swą ko-
mu thakiemu Dedykują / którego
rozumieją być they powagi / pod
któregoby Imieniem pisanie które czynią było lu-
dziem wsziesze y przjemnieysze / y któryby mógł
być takim rzeczam które pisza / powodem y obro-
na. A ponieważż W. M. z Domu starożytnego
Sławnego / w ktorzym zawsze byli Ludzie / Rzecz-
pospolita milniacy / a którzy sprawiedliwosci sye
dzierżeli / y they pomagali / także y czasu ninieysz-
go J. M. Pan Cicec W. M. Pan Sławny /

a ij

który

który za wieku swęgo aż do tych czasów / y czasu
połoin / y czasu walki Rzeczypospolitey sławnie
y pożytecznie służył / czego ja pisanim swym w-
kracam / iż rzecz iawną a wiadoma ludziem iest.
Aby kto nie minimal że pochlebować chce / gdyż
o żywych pisać / o ich uczynkach / o ich dziełach /
a zwłaszcza o tych / ktorzychby Dobrodzieystwa
użyć mógł niegdy : tedy sye takich rzeczy przez
to wchraniaia za żywota wydawać : Bo ażkole
wiek kto prawde mówi o żywych / wszakóż za-
wiśni Ludzie inaczey nie vmieia iedno pochleba-
stwu przyezytac : tak dobry a pobożny człowiek
gdy zła powieść o żywych slyszy nienawisci przy-
pisuje. A iż ty Książki ktore na Polstie przelożo-
no / a przez mie Drukowane sa / okolo czynienia
Sprawiedliwosci sa / przez ktorey żadna ziemia /
żadne Krolestwo sprawować sye dobrze niemo-
ze: Tedy tego potrzeba / aby sye Sprawiedliwo-
sci czynić każdy uczyl / za czym inż wszystko dobrze
pochodzi: bo gdzie sprawiedliwość iest / ta czyni
zgode miedzy Ludzmi / boiażni złym aby niegrze-
szyli: gdzie sprawiedliwości niemasz / tam sye do-
bze nie dziać niemoze: Bo pismo mówi / Propter
iniusticias transferuntur regna de gente in gen-
tem. A tak nietylko Krolowie / Książeta / ale też y
Senatorowie / y wszyscy ktorzy Rzeczypospolita

sprawują

sprawują / albo o niey radza / maia vmieć Spra-
wiedliwość czynić / iżby Pana Boga przodkiem
znaiac / nie obłudnie / ale z prawego serca go ch-
walili / y iego sye Nauka sprawowali: Rzeczpo-
spolita swoje / iesli chce iey dobrze służyć / a dobrze
iż sprawować / aby iż znali: bo Rzeczypospolitey
nieznaiac / tam dobra a pożyteczna rada być nie-
może. Bo rada w każdej potrzebie / wedle sposo-
bu każdej Ziemie ma być dawana a czyniona.
Na przykład: Ktoby chciał radzić o Polstich rze-
czach / sprawuiac sye wedle sposobu Weneckiego /
także też Weneci / albo inni ludzie mieli sye spra-
wować wedle obyczajów Polstich / tedyby tho
stać niemoгло. Trzeba też tu sprawiedliwości y
tu wszystkim innym rzeczam / aby każdy przelożo-
ny pożytek Rzeczypospolitey / wiecéy milował niż
swóy własny: Abowiem kto wiecéy mitnie wła-
sny pożytek niżli pospolity / pożyteczny być w ra-
dach nie może : gdyż laćomstwo wszystkim rze-
czam dobrym przekaża / własnie a pocziwé doko-
nanie przodkiem Sprawiedliwość. Żadne Pra-
wa / żadne Sady / nie mogą być dobrze sprawo-
wane / od laćomych / wszystkie złości / wszystkie rospu-
sty / wszystkie występy / beda bez pomsty / gdzie to
może odkupić złotem. Nie iest nic tak święte-
go / ani tak pobożnego / czego nie zgwałci laćom-

a iij

stwo:

stwo: A tak którzy w Rzeczypospolitey co sprawa
wnia/lakomstwa sye bardzo wiarować mają.
A iż też niegdy pokoy a niegdy walki po sobie by-
wają/trzeba sye starać/aby y czasu pokoiu/y cza-
su walki każdy taki umiał sye zgadzać/a przychy-
lać radami swymi/tak iako potrzeba na ten czas
nieście. Czasu pokoiu/naywiejsza potrzeba/aby
była każdemu sprawiedliwość: a rozcznawac/
albo czynić sprawiedliwość bez umienia Prawa
żadny dobrze niemoże: a tak trzeba prawo umieć.
Czasu walki/aby miał też naukę y sprawę rzeczy
rycerskich iakieby mógł a Pan Bógby mu umieć
dopuszcil: y moc Nieprzyjacielska y swoje widząc
wedle czasu tak o Obronie myslit/radził/albo i
też sprawował/iakoby rozumiał napożytecznię
być swęy Rzeczypospolitey. W rzeczach też tych/
które sye po innych krajach dzieia/aby sye też sta-
rał/zeby wiadomość miał/iaka być może: te slyby
sye gdzie indzie co dobrego dzieia/coby też v nas
moglo być/aby sye o to starał/zeby też to v nas
bylo: a coby złe/aby tego przestrzegał/aby sye to
do nas nie wniostlo. Też gdzie przyydzie czynić
Przymierza/Traktaty iakie/ odpowiedzi z stro-
ny Rzeczypospolitey/aby w tym opatrny umiał
być/aby Rzeczypospolita omyłka albo bledem iak-
tim niebyła wwiezioná. A iż tho są wielkie a

trudne rzeczy/ trudno a snadź niepodobno/ aby
kto w tym wszystkim doskonaly być mógł/wszak-
że iednák/im kto wiecéy tych rzeczy w sobie ma/
tym też wiecéy pozyteczny Rzeczypospolitey iest.
A iż iakom przed tym powieźdźiał W. Wiel. M.
z tego Domu/tego Oycá/w téy Rzeczypospoli-
tey naszey vrodził sye/ k te° iże też ma poniekad
wiadomości innych Kraiów Krzesćijanstkich/
które W. Wiel. M. widział: k temu też roście/
aby niegdy obyczaiem Przodków swych Rzeczy-
pospolitey dobrze sluzyl: Tedy W. Wiel. M.
przeto Dedykował ihy Książki/ aby Wielmo-
żnościá swá y przykładem Oycowstkim/W. M.
Sprawiedliwości strzegł y owszem iá dzieiał/
y pomagál iey każdemu/ tak v bogiemu iako y
bogátemu. Acz są Prawá różné/a wszakóž zro-
zumienia iednego/ thedy też iacniey rozumieć y
drugie/a zwłaszcza tych/których ludzie pospolicie
a obecnie używają. Bo gdy Oświecona Wiel-
moż. Wasza będzie miłował Sprawiedliwość/
będzie miłował Pana Boga/ który dał naukę:
Będzieś miłował Pana Boga ze wszystkiego
serca/ z ciet. Bliźniego swego iako sam siebie/a
w tym zależy wszystek Zakón: a też to przyrodzo-
ny iest Zakón/ Czegobys nie rad abyć czyniono/
tego nieczyni drugiemu. Nie radby żadny/ aby

krzywdę miał / nie ma też czynić nikomu. A
 krzywda bywa czyniona / nie tylko ze złości / ale
 też y z nieumiejętności: a Prawo umiejąc / może
 nikomu nie skrzywdzić / gdy jedno ten co sędzi /
 albo radzi / wedle Prawa czyni. A przeto thy
 Książki Jasnie Wielm: W. M. posyłam potrze-
 bne ku Sadom / a proszę pokornie / aby W.
 Wielm: M. te prace rąk moich / iako od
 Służebnika swęgo nappowol-
 nieyszego / raczył wdzie-
 cznie y w obronie
 swoje przy-
 iąc.

W. Wielm: M.

Powolny Służebnik /

Lazarz Andry-
 sówic.

Przemoc

Przemowa ku Czytelnikowi.

N Człowiek wiele Artyku-
 łow opuśczone / Echore w
 Prawie są / a nie często a-
 ni zawsze się przytrafia /
 drugie też nie są potrzebne ku sprawam
 Gbywateľom tu Koronnym : niektóre
 też nie tak szeroco opisane / iako w Pra-
 wie stoia. Wszakże tak wszystko napi-
 sano / iż każdy wyrozumie / iako Echora
 rzecz skazać ma. A gdzieby też tego
 potrzeba / thedy w Łacińskim Exem-
 plarzu cho naydzie / cobyn się opuścito
 ex industria : cyleś thy są opisane Ar-
 tykuly / Echore pospolicie a obecnie się
 przygadają / a o Echore ludzic obecnie
 przed Sad przychodzą / a do Prawa się
 b wiekają.

vcietaia. Al przeto/ aby w Diastecz-
 kach/ gdzie dobrych prakcykow niemaj/
 caze też Szlachta y Drzednicy/ którzy
 Zmiemnia sprawuią/ a między Ludzmi
 a poddanymi Sprawiedliwość ich ro-
 zeznawaią/ aby rzeczy ty które sye obe-
 cnie między Ludzmi przygadzią / u-
 mieli a wiedzieli tak sadyć/ a Spra-
 wiedliwość bynawac maia: Alby nie z
 gków sadyli/ ale wedle Prawa pisane-
 go: gdyz każda rzecz która sye wedle po-
 rzadku z Prawa dzieie/ tedy sye spra-
 wiedliwie dzieie: a co nie wedle Pra-
 wa/ cho iuz krzywdą a niesprawiedli-
 wość: y z dobrym sumnieniem cho byc
 nie moze/ gdy kto nie wedle Prawa sa-
 dzi/ bo sye moze onylic y obladzić/ a z
 niewinnego winnego wdziatac/ a z win-
 nego niewinnego: Albo temu przypa-

dzie kto

dzie/ kto do czego sprawiedliwosci nie-
 ma/ a też odkazac który sprawiedliwosc
 ma: Gco sye trzeba Pana Boga bac/
 który rozkazal sprawiedliwie Sadyć:
 Iuste indicate filij hominum. y na drugim
 miejscu: Dum tempus accepero, iusticias
 vestras indicabo. Al tak kto sye niechce o-
 mylic/ tedy sye Prawa pisane go dzie-
 jec/ a wedle tego sadyć. Tak czyniac/
 nikomu sye w tego sprawiedliwosci nie
 bliży/ a sumnienta cheż z tego nie be-
 dzie mieć potrzeba: poniewaz

to iest Regula Juris,
 Quod Iure fit,
 iuste fit.

zc.

Privilegiū à S. M. R. Polonorum concessū, ne quis per ignorantiam laboribus nostris nocendi occasione arripiat, tenorem hīc inseruimus.

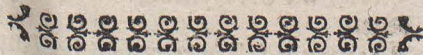
SIGISMUNDVS AVGVSTVS
 DEI GRATIA REX POLONIAE, MAGNVS
 DVX LITWANIAE, RVSSIAE, PRVSSIAE,
 MAZOVIAE, SAMOGITIAE, &c.
 DOMINVS & HÆRES.

NOTVM facimus tenore præsentium Vniuersis & singulis quorum interest aut intererit. Cum fidelis dilectus LAZARUS ANDREÛ Typographus, Nobis reuerenter exponi fecerit, se constituissē in communem utilitatem suis proprijs Impensis imprimere Libros quosdam vtilēs, ad publice edendum, & petierit, vt consensu Nostro id fieret, publico modo consulere volentes, id ei concessimus, vt qui Libri ei oblati fuerint magni vel parui, siue Latini, siue Græci, siue Hæbraici, aut etiã lingua Polonica, aut Hungarica conscripti; eos nullo impediēte Typis mandare possit, vel ipse, vel filius ipsius Ioannes: ita tamen, vt subiaceant Legi: & consuetudinibus

in hac

in hac IMPRESSoria arte de iure obseruari solitis. NOS etiam consulere indemnitati eorum volentes, qui magnis suis impensis communi utilitati prodesse student, ideo & præfatum Lazarum ipsiusq; filium Ioannem PRIVILEGIO & Edicto Nostro REGIO munimus, & tenore præsentium pro Nostra auctoritate edicimus, Statuimus, & districtè inhibemus, ne quis Typographus, seu Impressor, seu Bibliopola, mediatè vel immediatè Nostro REGno subiectus, intra Decennium audeat imprimere, vel imitari, vel diuendere, siue hīc, siue extra Regnum, Libros expressos à præfato Lazaro seu filio eius: sine expresso alterutrius consensu. QVI secus fecerit, præter amissionem Librorum, hic per æmulationem Impressorum, multam quoq; sex Marcarum, auri puri, pendere irremissibiliter tenebitur: Cuius multæ medietas Fisco Nostro cedat, altera præfato Lazaro, vel Ioanni filio eius legitimo. In cuius rei Fidem & Testimonium, S. I. Gillum Nostrum præsentibus est appensum. Datum Vilnæ, tertia die Aprilis. Anno DOMini, Millesimo, Quingentesimo, Quinquagesimo Octauo.

Regni Nostri, Vigesimo nono.

Keyestr/ dla łatwiej
tego należenia rzeczy której ko-
mu potrzebujaćey.

O Spadkach á o Wiskosciach.	List j.
O Niewiastach / y o Dzievkach / á o Gierá- dzie.	List iij.
O Przedawaniu y o Kupowaniu Jmiena / y o Wzdaniu Prawa.	List r.
O Dawnościach.	List xij.
O Długach / á o Dlužnikach.	List xiiij.
O Swiadkach / o Dowodziech / itez o Odwo- dziech.	List xvij.
O Przysięgach.	List xx.
O Jednaniu á Zgodach.	List xxj.
O Kekoymiach.	List xxij.
O Gwałciach / Gwałtowniakach / o Mezobóy- stwie / y o Kanách.	List xxiiij.
O Złodziejstwach / o Kradzionych / albo Nalez- zionych rzeczach.	List xxviij.
O Więzniach / á o Złoczyńcach.	List xxx.
O Pozodze.	List xxxj.
O Sfałszowaniu saktiey rzeczy / albo Kupiey.	Támże.

O Opieku-

Keyestr.

O Opiekunach.	List xxxij.
O Dzieciach które lat niemają.	List xxxv.
O Testamentach.	List xxxvj.
O Zastawnych albo Pożyczanych / á tu chowa- niu danych rzeczach.	List xxxvij.
O Naiemnikach / a o Naymiech.	List xxxix.
O Szkodach domowych.	List XL.
O Zwierzetach szkodzących.	List XLij.
O Sedziach / y o sprawiedliwości czynien. XLij.	
O Appellacyach.	List XLij.
O Przekazkach / pize które sye ieden moze wyiac / gdyby tu Prawu niestanal / iako Lacinicy zowa Legale impedimentum.	List L.
O Jarmarkach.	List Lj.
O Wielkierzach.	List Lij.
O Przywilejach / Chyrografiach / y o Rece wla- sney.	List Lij.
O Slugach.	Támże
O Prokuratorach.	List Lv.
Statut okolo Gwałtów w Towniu czynio- ny Roku M. D. XX.	List Lviij.
Długi Statut / M. D. XXvij.	List Lvij.
Trzeci Statut / M. D. XXXvij.	List Lix.
Uauka á sposob broniemia / czasu przygody zley ogniowey.	List Lx.

W Dziynáia sye Ar-
tykuly Práva Nánydeburského.

Naprzód o Spadkách
á o Bliskościach.

Rodzáiú pokl sa cí/
co ida ná dol iáko Syno-
wie/Bráčia/Systry/ie-
den po drugim/ Bo sa w
iednéy Liniey / Dzienki/
Wnekové / Prawneko-
wie / pokl iedno prostéy
Liniey sstawa w Rodzic:
ci biora Spadek ieden po drugim: Ale gdy tych
niesstanie/ co ida prosta Linia/ Tedy przed tymi
bližszymi co z boku ida/ biora cí/ które zowa po
Lacinie Ascendentes, iáko test Ociec/ Mátka/
Dziad/ Bába/ zecet. Ci biora Spadek przed ty-
mi przyrodzonymi/ co z boku przychodza / á nie
z prostéy Liniey rodzáiú ida. vt de hoc Speculo
Capitulú Lib. j. Artic: 17. z Iure Mun: Artic: 3.

MS Sangar...

M Jedzy Pobocznymi / y Stryy / y Wuy /
albo Cyotka przychodza po Spadek: Te-
dy którzy są iednakię bliskości / równi sobie w
Kodzie / biorą iednako Spadek przed dalszymi:
wszakże Synowcy / Syestrzenicy / którzyby zostá-
li po Kodzicach swych / mają to Prawo równo
z Stryyimi / y z Cyotkami / iakoby też byli żywi
Kodzice ich: mają też brąc Spadek równy / tyle
ileby ná Oycá albo ná Mátkę ich przydz miało:
Bo Kodzice ich / Prawo im swé przywieráią.
Spec: Saxon: lib j. Art: 17. Et Jure Munici:
Art: 66, in Glosa. Et Spec: Sax: lib: j. Art: 5.

W Nekowie / gdy ostána po Dziádu / gdy
im theż Ociec ymrze / w Dziedzictwie z
Stryyimi / y z Cyotkami z dawna y teraz brali
dział / a Wnekowie po Dziewkách nie brali: A
wszakż to inż stáżono / y tak inż po Dziewkách /
iako po Syniách biorą bliskość Wnekowie. A
bowiem nie iedno Mężczyzna albo Bialaglo-
wá / sąmy tu rozmnożeniu Kodzái: Ale iako
Bóg / y Mężczyznye y Niewiáste stworzył / tu
Kodzáiowi / Tak też oboim w bliskości imienia
má być równość zachowana. Spec: Sax: lib: j.
Artic: 5. Et ad idem lib: ij. Artic: 20. Et lib: j.
Artic: 3. et Art: 17. Et Jure Munici: Art: 63.

Potómstwo

P Otómstwo ieden po drugim tedy sye inż
w siódmym Kodzái tona: Bo tam inż
Kodzay przestawa. Spec: Sax: lib: j. Artic: 3.

Z One z Dziećmi gdy ktho po sobie zostawi
Mátkę ich / kiedy ty Dzieci zeyda przez plo-
du / a Mátká ich ie przyzwie / tedy nikomu nie-
przywma / y nikt inny nie bedzie po nich spadku
bial w dziedzicznym ich imieniu / iedno Mátká
ich własna. Speculo Saxon: lib: ij. Artic: 38.

Dzieci które ma kto z nieślubną Zoną / ie-
śli ia potym póymie / tedy inż takie Dzie-
ci są iako y ty / co sye w Malzeństwie wrodza / y
biorą Dziedzictwo z tymi / co sye z Malzeństwa
narodziły. Bo inż Malzeństwo ácz sye potym
stánie wczyni ie iako z poslubney Zony. Spec:
Saxon: libro j. Artic: 51.

Mienia áni Dziádu / nie biorą z Brácią
Karlowie / áni Kárlíce / Szaleni / Glu-
chowie: ale sye takimi opiekác mają. Speculo
Saxon: libro j. Artic: 4.

Maż gdy wczyni Zenie swéy Dożywoćie ná
imieniu / iesliby Dzieci téy pomárly / ktho-

A ij

rym ono

rym ono imienie należało: tedy takie Dziedzic-
two albo Włosność/ po nich przypada Matce
ich/ którzy w łono takiego imienia swęgo przy-
vmierają. Jure Municip: Artic: 57.

Rzeczy/ którychby zostały po których Rzecz-
mieslniku/ a zwłaszcza tu Rzemiestu na-
leżące/ tedy nie idą ni na kogo innego/ jedno na
Potómki albo bliższe: a Żona do tego niem a nie/
ani to do Gierady przysłuże: oprócz tego Nar-
czynia/ którymby sama Żona robiła/ tedy to tu
Gieradzie przysłuże: iako iest Takcie narzynie.
Jure Municip: Artic: 23, in Glosa.

Wotómkowie/ którzy po Oycu/ albo po
Matce ostawiają/ którzy nie są z imienia
odprawieni za żywota Rodziców swoich/ Te-
dy biora imienie przed thymi/ którzy już są od-
swych Rodziców odprawieni/ że już wezmą od-
prawie od nich za część ich/ aże już mieszkaia ko-
zdy na swym chlebie. Speculo Saron: Lib: ij.
Artic: 20. 7 lib: j. Art: 13. 7 Jure Mun: Art: 57.

A iesliby tacy odprawieni/ chcieli dział
mieć/ wszystko pod przysięga powinni polozyć co
wzieli/ a wszystko w dział puszcic. vt de hoc Spec:
Saron: lib: j. Art: 13. 7 powinni ie beda z sobą
w dział wpuscic/ ci co nie byli odprawieni: o-

prócz

prócz żeby sye wkazalo/ żeby sye przed tym z imie-
nia wyrzekli/ tedy działu brać nie moga. Wy-
pisano też rzeczy/ których nie powinni kłaść w
dział/ ci co są już odprawieni: iako gdy co któ-
ry po Żenie weźmie/ albo gdzie Ociec albo Mat-
ka dadza Synowi albo Dziewce Szaty/ y inne
rzeczy/ póki w zdrowiu są. Co też zyszcze albo
wysłuży na Walce. 7cct. vt de hoc Spec: Sar.
Lib: i. Artic: 10. Et Jure Municip: Art: 57.
Et Spec: Saron: lib: ij. Artic: 20.

Wotómkowie którzy ostają w imieniu/ ie-
śli ieden z nich vmrze: Dudyzy którzy zo-
stają Bracia albo Syostry/ dzielą imienie mie-
dzy sye. Ale sye tho rozumie/ gdzieby Matki
żywey nie mieli/ na która po Dzieciach imienie
spada/ gdy które z iey Dzieci zeydzie bez plodu.
Jure Municip: Artic: 57.

Imienie gdy miedzy sobą Bracia albo sio-
stry dzielą/ starszy dzieli/ mlodszy wybiera.
Speculo Saron: libro ij. Artic: 29.

Sddy vmrze Niewiasta/ Imienie iey na
Dzieci przypada. A iesli Dzieci iey po-
mra/ tedy ono imienie na Oycá ich przypada: a
przyrodzeni z strony Matki/ po takich Dzieciach

A iij

nie biorą

Porządki
p. 20 3. Jul
115
110

Prawa miedzy
hic

nie biorą Spadku gdy Ociec żyw/ iedno Ociec:
 Tóž též y o Mátce ma być rozumiano że po ta-
 kich Dzieciach nie bierze nikt Spadku/ iedno O-
 ciec y Mátka póki żywi: g dzie ieden z nich zey-
 dzie/ bierze drugi z tych: Jáko sye tho napisało.
 vt de hoc Speculo Saxonum libro j. Artic: 17.
 Et Iure Municip: Artic: 63.

SMrze kto/ który niema ani Bráćiey/ ani
 Sypstr/ rodzonych z oboich Rodziców: te-
 dy bližszy/ co sa w równey Liniey/ tak z Rodzic-
 iu Oycowskiého iáko y Mátczyného/ równym
 Práwem biorą Imienie/ którego im przywmi-
 Spec: Sax: lib: j. art: 17. Et Iur: Mun: art: 63.

Eśli kto Spadek bierze/ który iest z inného
 Práva/ z innéy Jurisdicyey: ma postar-
 wie Rečoymie albo sye wiscic/ iesliby kto bližszy
 ozwał sye do tego imienia/ á odzierzał ie z Prá-
 wa/ iž to co bierze ma zášie wrócić. A to iest z
 Práva y z zwyczáiu/ dla wchionienia ná potym
 trendności.

Dziecinne wszystkie rzeczy/ które w imieniu
 Dziecinnym zostawáia/ thedy tak Mész-
 czyny iáko Dialeglowý równy Spadek y równé
 Práwo máia: oprócz Gierady á Hergiewetu.
 Speculo Saxon: libro j. Artic: 27.

Et kto

Ktoży w Potómsfwo iákie wchodza/ że
 biorą imienie/ albo Dziedziczne: albo Nie-
 wiasty które biorą Gierade/ albo Potómkowie
 co przychodzi ná nie Hergiewet/ tedy tho czynic
 powinni: Napřod kto Dziedzictwo bierze/ dlu-
 gi powinien pláćic. Spec: Sax: lib: j. Artic: 6.
 Gierade Niewiasta która bierze/ powinna lože
 wstáné dáć Mészowi vmarléy Žony: po której
 Gierade bierze. Specu: Saxo: lib: iij. Artic: 38.
 Kto bierze Hergiewet/ to iest zbroie/ bližszy kó-
 temu sye dostanie Miez/ to iest starszy miedzy
 Bráćia/ then iáko Opiekun/ powinność the ná
 sobie niešie/ že powinien w Sadzie brónić sie
 toty téy która sye opieka. Iure Municip: Arti-
 culo 26. Et Artic: 49.

Vchomé rzeczy/ Máz po Ženie bierze/ y
 iemu ich przywmi-era: oprócz Gierady/
 g dzieby tego nie oddala zá żywota z przyzwole-
 nim Mészowym. Speculo Saxonum libro j.
 Articulo 31. Et lib: iij. Artic: 76.

o Niewia-

JB. num. 207

Roune. lioum

Rechte. Rathman
 vll. c. c. honis. au

**O Niewiastach / y o
Dziwkach / a o Gie-
radzie.**

Naz po Zeniney Smierci /
wszystki rzeczy ruchajace bierze:
oproc Gierady / te bierze co na-
blizsza w Rodzie vmartley Nies-
wiasy: mimo tez wlasne Syny
iey / blizsza w Rodzie Gierade bierze / y niemoz-
ze iey nikomu / ani Meżowi Testamentem odo-
dac / a od blizszych w Rodzie oddalic: a inne rzec-
czy ruchome / tedy Naz po Zenie bierze. Spec-
culo Saron: lib. iij. Artic: 76. 7 Artic: 80. 7 Spec:
Saron: lib: j. Artic: 31. 7 Artic: 20.

Gierada to iest / co ty rzeczy do niey przy-
sluszajac / szaty Niewiescie / krainane albo
inż poczeté / Sukno albo Plotno / y ty rzeczy kro-
re ku Niewiescietemu wbirowi naleza / albo czego
za Meżá vzywala. Ale gdzieby Naz kupczy /
Suknem albo Plotnem / choćaby poczeté bylo /

tedy to

tedy to nie idzie Zenie / ale Potómkom / albo bliz-
szym vmartlego: tylko sye to rozumie o tych rze-
czach krainanych / ktoreby nie ku Kupiectwu na-
lezaly / ale tylko ku chodzeniu / a vzywaniu do-
mowemu. ¶ Tez do Gierady przysluszajac / ko-
nie ktorymi robiono / krowy / wieprze / y inne rzec-
czy / iako gesi / kury / strzynie / strzynki male / zlo-
to na niciach / wezglowia / poduszki / przescierac-
dla / rzeczy lazienne / len / pierścienie / ktorych za
Meżá vzywala / wienice / księgi / na ktorych sye
Niewiasy modla / zwierciadla. Jure Mun: Art:
23. et artic: 57. Et Spec: Sar: lib: j. artic: 24.

Dziewka ktora ostawa w domu y Rodzi-
ców / a nie wyprawiona od nich / tedy po
Matce bierze Gierade: a ta co inż wyprawio-
na / niema z niá braci Gierady / dla tego / iż ta co
inż wyprawiona / wziela inż wyprawę swá / a ta
czekala y ku szkodzie y ku pożytku: Bo snadzyby
tez takich rzeczy nie nie ostalo. A tak cokolwiek
takich rzeczy weźmie / nie powinna tego z Syo-
stra dzielic. Spec: Sar: lib. j. artic. 5. Et Spec:
Sar: lib. ij. artic. 19. Et lib. j. artic. 13.

Naz Sony swéy Szaty / iesliby za iey zdro-
wia albo żywota / za potrzeba zastawil /
potym Sona vmrze / a blizsza domaga sye Gie-

rady: Mąż powie da że za potrzeba za zdrowia
 żony swęj szaty zastawil/ y pieniądze w choro-
 bie ięj strawil: bliźszaby sye przedsie dopierała/
 gdyż sye zna/ że on zastawil/ a nie żona iego: iesli
 ma dosyć czynić za to/ albo nie? Mąż przedsie
 to powie da co pierwey/ że za potrzeba/ a za zdro-
 wia żeninego zastawil/ a że ia tym żywil: iesli
 Mąż może dowieść onym v kogo Szaty zastá-
 wiono/ że za zdrowia żeninego Szaty zastawil:
 tedy ta która sye Gierady domaga/ ma samá so-
 bie wykupić: a Mąż w tym nie powinien szkó-
 dować. vt de hoc Specu. Caro. lib. i. artic. 24.
 A iż ná potrzebe żenine to vtrácił a zastawil: ies-
 li mu nie wierza/ przysięga tego ma podeprzéc/
 że tak iest. Iure Nuncip. Articulo 23.

Niewiastá / gdsieby oddala Gierade ná
 śmiercelnéy pościeli/ ponieważ nie może
 nic czynić bez Mężowęgo przyzwolenia: A tak
 Mąż ma opátrzyć aby sye nic ku szkodzie ięj po-
 tómstwu nie dzialo: A gdsieby sye sstalo/ powi-
 nien o to odpowiadác. Bo iako Mąż žone po-
 winien w chorobie opátrzyć/ we wszystkich po-
 trzebách/ tak też powinien opátrzyć a nie dopu-
 ścić/ aby sye co sstalo ku szkodzie Potómkow w
 tych rzeczách które po śmierci ięj ná nie przypa-
 daia. Abowiem žona oprócz Mężowęy wolej/

ani za

N3 bes gahel-ll

ani żadna sierota kim sye opiekaia/ niemoga nie
 dáć/ bez wolej swęgo Opiekálnika: a coby sye w
 tęj rzeczy szkody sstalo/ tedy Opiekun powinien
 to opráwować: iako o tym Specu. Caro. lib. ij.
 artic. 38. A nie wymówi sye tym Opiekun/ zem-
 nie byl/ albow nie wiedzial/ gdyby sye sierotam
 szkoda sstala: Bo powinien wszystko opátrzyć/
 aby prze iego niedbalość a nieopátrzenie/ siero-
 cie która sye opieka/ szkoda sye nie dziala. A co sye
 Gierady dotyczye/ Tedy iesli odpowie że nie byl/
 nie wiedzial: y niźli doma byl/ tym iuż byly ty
 rzeczy przez Kaplana wyniesione/ któremu tho
 žona dála/ dla miłosiernego vczynku: tedy bliź-
 szy bedzie Práwem tego odúdz/ a niźli go máa
 w tym pokonác. a Gierady/ to iest tych rzeczy/
 iuż nie v Mężá/ ale v tego v kogo rzeczy sa/ ma
 bliźsza dochodzić. Specu. Caro. lib. i. artic. 11.
 Et Iu. Nunc. art. 23. 7 Spec. Car. lib. j. art. 24.

Gierady/ iako sye nápisalo/ że żadny nie-
 ma brác/ tedno bliźsza Niewiasty they/
 która ięj odwmiera. A iesli Niewiastá/ po kó-
 ręj Gieradá ostanie/ nie ostawi Dziewki po so-
 bie/ a ma syná žaká któryby iuż Akolitem byl/ ten
 bliźszy bedzie Gierade wziác niźli siostra Mát-
 czyná/ albo inna bliźsza. Ale gdyby sye žasie w
 inny stan odmienil/ tedy powinien žasie Gie-

B ij

rade

rade wrócić. Jesliżby Dziewka była/ a Syn
też jak Aholit równo taki Brat z Syostrą Gie-
rade weźmie: iako o tym Speculo Saxo. lib. 1.
Artic. 5. A iako przychodzi na bliższe po Niewie-
ście Gierada/ tak iako iuz opisano/ co tu niey
przysłusze: Tak też po Mezu gdyby synów nie
miał/ na tego bliższego przychodzi Hergiewet/
to iest/ Niecz/ Zbroia/ co najlepsza na iednego
człowieka/ Konń co lepszy z siódmem. O ty w
szutki rzeczy/ gdyby Wdowe umarłego Meza
Zone winiono/ czegoby z tych rzeczy nie miała/
Przysięga odędyzie. A gdzieby ich kilka bylo
Braciey równych w Prawie tu thym rzeczami/
Starszy Niecz weźmie/ a drugimi rzeczami
równy sye dzielić beda. Spec. Sax. lib. 1. art. 22.
Et Jure Mun. art. 25. A tych rzeczy nie zow
nigdy inedy Gierada albo Hergiewetem/ iedno
po śmierci tych którzy tego odymra: dla tego/
izby wiedziēć co bliższy albo bliższemu ma być
dano/ a co na nie przychodzi. Bo za żywotha/
nie zow iedno każda rzecz swym imieniem/ sz
ty szatami/ zbroie zbroia: y wolno póki żyw kro
swym szafować. vt de hoc Jure Mun. art. 23.

¶ Jesli kupi suknią dzis/ a potrzeba mu in-
tro/ moze ią przedać tu swęy potrzebie. Także też
Maz zbroie: tylko na śmiertelney posćieli oddać
tego nie moze/ co za żywota mając/ a dobrego

zdrowia

zdrowia miał a chował aż do choroby: A tak w
chorobie tego utracić nie ma ani moze/ y niko-
mu oddać tu szkodzie tym na które to przypada/
y po śmierci tego nie ma nikt tego brat/ iedno
bliższy/ iako sye napisało. Jure Munic. art. 65.

¶ Jesady ani Dziedzictwa Zoná Mezowi
nie moze wzdać/ bez przyzwolenia Dzie-
dziec a Potómków. Także też Maz Zenie.
Speculo Saxonum libro 1. Artic. 31. Et Jure
Municip. artic. 65. 7 artic. 26.

¶ Zoná iesli ma od Meza swęgo zapisane opá-
trzeńie do żywota/ iako tho zowá Lacin-
skim ięzykiem/ Provisionem vité: tedy żywność
domowa/ coby ią tu żywności na ieden rof na-
gotowano/ przychodzi iey wszystkiego połowicá.
A gdzieby takiego opátrzenia do żywota nie-
miała/ tedy używáć tego ma/ iedno póty póki
w imieniu siedzi/ a póki iey z imienia Dziedzicy
nie wypráwia. Speculo Saxon: lib. 1. artic. 22.
et artic. 24. Et Jure Municip. artic. 24.

¶ Zoná któraby po Mezu swoim ostála bze-
mienna/ na Pogrzebie Meza swęgo/ albo
też trzydziestego dnia po tym/ ma to wskázac że
iest bzezienna: A gdy sye takie Dziecie wrodzi/

B iij

po Oy-

po Oycowstki śmierci/ gdzieby Dzieci Meżá
 iey/ temu tho posłędz narodzonemu/ części iego
 dać niechciały/ tedy ma dowieść czterzmi meżá
 mi/ y dwiema niewiastami/ co iey w pologu słu-
 żyły przy narodzeniu tego dziećcięcia: które dzie-
 cie iesli vmrze/ Mátce w łono przywiera. A
 gdzieby do Kościoła doniesion potym vmarl/
 tedy w takiéy mierze/ Káplani/ Mnisy/ Nie-
 wiasty/ świadczyć mogą/ że go żywego widzieli.
 A tak s tąd mają brąc ráde Niewiasty/ aby przy
 Pogrzebie/ albo trzydziestego dnia opowiedzia-
 lá/ że ia Máz brzemiená odvmarl: á Niewiás-
 tka moze plód nosić w żywocie dziesięć Miesię-
 cy y dwa dni/ á nie dluzéy. Specu. Saxo. lib. 1.
 articulo 33. Et Jure Municip. artic. 96.

D Dyby ktho Malzeństwo z Żoną bral/ z
 którąby piérwéy nie mieszkal/ izby ia z
 brzuchem poial/ Tedy ten plód który sye vro-
 dzi/ gdy w Malzeństwo wstapia przed czasem/
 także thęz które sye wrodzi po śmierci Oycow-
 stkiéy poznitéy/ Tedy nie sa zupełného Práwa aby
 bráły Spadek z innemi dobrze narodzonými.
 Spec. Sax. lib. 1. art. 36. Et Ju. Mun. art. 96.

One gdy Máz póymie/ á z nią nic nie wez-
 źmie/ samby téz nic niemial/ á potymby sye

spolu

spolu dorabiali/ tedy żoná po meżowéy śmierci
 czwartá część bierze y Gierade/ á trzy części ná
 Potómki Meżowé. vt de hoc Jure Municip.
 Artic. 22. z Spec. Sax. Lib. 1. art. 21. z art. 24.

Żoná póki Máz żyw niema władzey/ ani w
 Poságu/ ani w stráwnych rzeczach/ to iest/
 in vrensilibus: ale wszystko y Meżá zostawa/ áz
 po śmierci Meżowéy/ toż bierze. Jure Muni-
 cip. Articulo 24.

Niewiasty żadnéy przeświadczyć niemoze:
 ale bliższa sye samá odwieść/ gdy ia o co
 winniá. Spec. Sax. lib. 1. art. 46. z lib. ij. art. 63.

Niewiaste albo Dziewke ktoby zgwałcił/
 tedy taka którejby sye to sstało/ ma to zá-
 razem obwołać y przed Drzedem opowiedzieć.
 A iesliby w polu albo w lesie sye iey tho sstało/
 Thedy z kimby sye podkátá/ ma swóy Gwalt
 świadczyć y ma idź do Wsi albo do Miaszecz-
 ka bliższego/ á tam ma swóy Gwalt obwołać/
 opowiedzieć y oświadczyć. A taki każdy Gwalt
 ownik/ by téz iáwnie podeyrzana Niewiaste
 zgwałcił/ tedy ná gárdle ma być karan. Spe-
 culo Saxon: libro ij. Artic. 64. Et Jure Mu-
 nicip. Articulo 38.

Niewiasty

Niewiasty mają mieć Opiekuny/ ku sprzą-
wowaniu wszystkich rzeczy: Abowiem
przodkiem dla tego/ że świadectwem nie mogą
być pokonane. Wtore/ że przez sye/ iedno przez
Opiekuna/ nie mogą nic zapisac/ albo dac: ani
tez w swej odpowiedzi/ nie mogą szkody zadney
nieśc. Tez Prawa wmięc nie powinny/ a izby
ich tez do Sadu nie powlaczano: a tak ie w tym
czcza/ gdyz kazdy woli Mężczyzna o ktorązkol-
wiek rzecz vpomionac/ nizli Niewiaste/ y swia-
dectwem go przystoyniey pokona/ nizli Niewia-
ste: dla tego/ że sye Niewiasty szkody strzedz nie
wmięz. Speculo Saxon: libro 1. Artic. 46.

Niewiasty w Prawie Rzeczy mówic nie
mogą/ ani samy przez sye/ nic czynic/ ied-
no przez Opiekuna. Spec. Sax. lib. ij. art. 63.

Naz Zemie gdy wisci Rekoiemstwem/ że iey
ma Oprawe czynic/ gdy mu Posag po-
niey dadza/ w tym nie wianowawszy iey/ vmrzez
Zona zostala po nim/ vpomina Rekoymie/ Re-
koymie acz nie prza/ że reczyl/ gdy posag zaplaca.
A poniewaz Posagu nie zaplaco/ tedy iey tez
Oprawa nie ma byc/ prze nie zaplacenie Posagu
wezyniona: Na co blizsza ona Niewiasta/ samo-

siódma

siódma dowiesc/ że Posag po niey dano/ a za-
placo/ a nizliby przeciw iey dowodzie miano/
że nie dano/ y wiano/ nietylko zapisane/ ale przed
ludźmi ktrzyby tho wedle Prawa swiadecyli/
obecane: Tedy blizsza ona tego dowiesc/ a ni-
zli ia przijaciele meżowi o to przeswiadczyc ma-
ia. Jure Municip: Articulo 22.

Niewiasta/ gdzieby thez pociagnela Pra-
wem Potomki Meza swego/ że wniosla
do Meza swego Summe iaka pieniedzy: Tedy
Potomkowie blizszy dowiesc/ iako po vmarley
rece/ że nic nie wniosla/ nizliby ona miala do-
wiesc na wniesienie: oprócz izby ia chcieli na
dowod z swiadki iako po vmarley rece puscić.
Jure Municip: Articulo 22.

Zona bez Meżowego przyzwolenia/ nie mo-
ze nic vtracic: takze tez y Meżowi dac/ bez
przyzwolenia Dziedzicow. Abowiem to imie-
nie ktrze Zona ma/ nie innego Prawa do tego
Mez ma iedno iako Opiekun. A ten kim sye o-
piekai/ niemoze nic dac/ zeby moglo byc domni-
manie/ że iaka chytrosci/ podszedl/ albo moca
wycisnat: choćaby tez to przed Prawem Zona
wezynila/ wesola twarza/ tedy tho wazyc nie
nie ma/ iako o tym w Prawie Cesarstim.

C

Et Ju:

Et Ju: Mun: art. 26. 7 Spec. Sax. lib. j. art. 31.

Niewiasta ktorej Mąż odwrze bżemien-
náy / Tedy nie może być z imienia ruzso-
ná / ależ dziecię porodzi: dla tego / że to co w ży-
woćie nośi / tedy jest Potomek a Dziedzic onego
imienia. Speculo Saxon: Libro iij. Artic: 38.
Et Jure Municip: Artic: 96.

Niewiasta / to jest Zoná v Mezá / acz iesze
Mąż żyw / może sye Wiana swęgo doma-
gac / gdyby Mąż vtracal / albo iakozkolwiek ku
vbestwu idzie / z tēy przyczyny / aby siebie / mezá /
y dzieci żywila. A wszakoz nie może tego prze-
dac / ani zastawic / ani darowac póki Mąż żyw.
vt de hoc Speculo Saxon: Libro j. Artic: 20.
Et Jure Municip: Art: 22.

Dzięwka / ktora by była wyposazoná przez
Oycá y przez Matkę / Tedy iesliby sye
nie wyrzekla z imienia / ma mieć rowny dzial z
Bracia albo z Syostrami: Ale tho co pierwey
wziela / chceli mieć dzial / tedy powinna polozyc
w rowny dzial / to co wziela. Spec: Sax: lib j.
Artic: 13. Et Jure Municip: artic: 57.

Dzięwka wyposazona / tedy nie bierze Giera-
dy / to

dy / to jest Niewięścięgo szpetu: iedno tá co do-
ma jest / taka Gierade sama bierze: a nie powin-
ná iey dzielic z Syostrą za mąż wydana. Jure
Municip: Artic. 27. Et Lib. j. Artic. 5. Spe-
culo Saxonum.

Niewiasta ktora sye niepotęciwie chowa /
traci dobra slawe / ale imienia nie traci:
Abowiem tá przyczyna tego jest / że gdieby dzie-
dzictwo stracila swoje / dalaby sye iey przyczy-
ná / że z vbestwa mogla nie przestac sromotnie
syc. A wszakoz sye tho rozumie o wolnych Nie-
wiastach / że Dziedzictwa nie traca. Ale Me-
zátka / ktora by miała od mezá dozywotna oprá-
we albo opátrzenie / thá traci maietnośc swoje
gdzieby to ná nie przewiedziono Specu. Saxo.
Libro j. Artic: 5. Et Jure Municip: Artic: 22.

**O Przedawaniu y o
kupowaniu Imienia
y o Wzdaniu Prawa.**

Dziedzicznego imienia
nie może nikt przedać / a od-
dać od swęg Potomstwa/
tego w które też sam wni-
dzie / po Przodkach swych:
oprócz tego / gdyby który syn
albo dziewczka / bili Cyca al-
bo Matkę: albo gdyby sye Rodzicy starzeli / izby
ich nie chcieli chować żywie: albo izby ie z imie-
nia wypadzali / albo którymkolwiek obyczajem
o gardło ich stali. Tedy z tych przyczyn mogą od-
nich oddać imienie Rodzicy ich: ale inak nie-
mogą. A chociaby przedał albo oddał / tedy
gdy oni nie przyzwola / tedy Wzdanie nie nie-
wazy: ale co kto sam kupi / czego nabędzie / to mo-
że bez przyzwolenia Dziedzicow a Potomkow
swych / przedać y darować komu chce: a ma te
moc mieć w Prawie: oprócz kto dzieci własnych
Potomkow swych nie ma / iedno Bracia / tedy

wolno

wolno mu swę przedać / bez przyzwolenia Brac-
kiego. Spec: Sax. lib: j. art. 17. in Glosa. z lib: iij.
artic. 83. z lib: j. artic. 52. et lib: j. artic. 84.

S Dyby kto która rzecz przedał / a przed Sa-
dem nie wzdał: a ten komuby przedano /
bylby tego w dzierzeniu / a zaśiby tego docho-
dził / a pisałby że nie przedał / gdyż tego w Ksie-
gach niemaż: tedy ten kto dzierzy / bliższy iest do-
wieść / że to kupił / Swiadki Przysięga / niżliby
tego dowodzić miał / że nie przedał / albo nie da-
rował. Abowiem ten który iest w dzierzeniu / le-
psze Prawo za sobą ma / niżli ten co go o to gaba
albo pozywa: Bo powód niema za sobą więcej /
iedno Przysięga a Swiadki / którymiby chciał
dowodzić: A ten kogo winia / ma za sobą dzier-
zenie / przysięga y dowód przez swiadki / iako ku-
pił albo mu darowano: a dowód samotrzecie-
mu przychodzi. vt de hoc Speculo Saxo: lib: j.
Artic: 15. Et libro ij. Artic: 36.

S Dzieby też bylo watpliwę Prawo / tak
powodowe / iako też tego pozwanego co
dzierzy: tedy dzierżawcy skazują dowód / dla te-
go / że lepsza Condicya tego co dzierzy / niżli tego
co nie dzierzy. Specu: Saxo. Lib: iij. Artic: 4.

Dzierzenie / tho wtwierdza Prawo każdemu /

C iij

ktoby

ktoby iakie miał : z którego żadny nie może być
ruszon / iedno Prawem przewyższony. Speculo
Saxon: Libro ij. Artic: 24. z Lib: iij. Artic: 83.
Et Jure Municip: Artic: 29.

K Toby Imienie przedał / a brócić był po-
winien / iesliby brócić nie mógł / przeciw
temu ktoby o to czynił imienie: tedy ten komu
imienie przedał / powinien imienie wrócić / swe
pieniądze zaśie wziawszy / co za tho dał. Jure
Munic: artic. 116. Et Speculo Saxon: lib: i.
Articulo 9. z libro iij. artic: 35.

Zadny nie może lepszego Prawa innemu spu-
ścić / iedno iakie sam ma. Jure Municipali
Articulo 23. et artic. 29.

Imienie gdyby kto przedał / oprócz przy-
zwolenia Dziedziców / na które Imienie
spać ma : Tedy takie przedanie nie waży /
oprócz kto kupi sam nabędzie / tho może przedać
bez przyzwolenia. A gdy Dziedzictwo / albo
imienie komu rozdawają v Prawa / a ei którym
by ta rzecz należała / będąc przy Prawie milczeli-
by / a nie mówiliby ani przeciwili sye temu: tedy
potym przeciw temu już mówić nie mogą.

W Prawie też Maydeburckim / kto co sobie

prze-

przed Prawem oprawi a zachowa / tho mu w
Prawie ma idz. Spec: Sax. lib. i. art. 52. et Spe:
Saxo. lib. ij. artic. 6. Et Jure Mun. artic. 20.

Dziedzictwo albo Imienie / iesli kto dawa
albo zapisuie : tedy to przed Prawem ma
być uczyniono / dla tego aby ty rzeczy porządnie
szly / y dostatecznie mogły być doświadczone / y
dowiedzione / gdzieby tego potrzeba była. Jure
Munic. artic. 55. z artic. 20. et artic. 140.

Imienie gdyby kto komu obiecał wzdąć /
a w tymby umarł nie dokonawszy tego /
nie powinien tego Syn dziedzic: Bo bliższy sye
zostac w imieniu Oycowckim / niżli ten co ku-
pił. A wszakoż pieniądze wrócić powinien / kto-
reby Ociec za to wziął. Spec. Sax. lib. i. art. 9.
A wszakże sye to ma rozumieć / coby sam nabył
a przedał: gdyż inne dziedzictwa nie może prze-
dać bez przyzwolenia Potómków własnych.

Imienie iako jest dwoiakie / Dziedziczne y
Ruchome : tak też dwoiaka sprawa oko-
to niego. Dziedzictwa / a tego co ku dziedzictwu
należy / tego bez przyzwolenia własnych Potóm-
ków nie może nikt oddać. Ruchome rzeczy /
które z miejsca na miejscu mogą być przenie-

sione /

183
203

sioné/ ty oddać każdy może albo przed Sadem/ albo Testamentem : oprócz Hierady á Hergiewetu. A to sye ma rozumieć/ gdy kto niemocnym bedac/ śmierci sye iuz nadziewaiac/ takie rzeczy odkazuje. Speculo Saxo. lib. j. artic. 52. Et ad idem Jure Munic. artic. 21. et artic. 61.

GDyby kto Dóm kupil/ á kupiwszy zeby sye weni wprowadzil/ áczyby mu go ieszeze nie wzdano/ tylko aby iuz zadatek kupiwszy dal/ w tym by then Dóm zgorzal/ tedy ostátek zá co stárgował/ powinien zaplácié/ gdy iuz onym mieszkanim potwiérdzil kupno. Gdzieby w tym Domu kupnym nie mieszkal/ á przal sye zeby go nie kupil/ Tedy bližszy sye odwieśc ze nie kupil. Jure Municip. Articulo 140.

GDy kto Imienie wzdawa/ albo ze ie ko- mu Dekretom przysadzaiá : Tedy ten co by sye mienil bliskosc miec/ iesli obliczenie przy Sadzie bedzie/ ma zarazem przeciw temu mo- wic: abowiem iesli milezy á nie mówi o to/ tedy iuz iakoby przyzwalał. Spec. Sax. lib. ij. artic. 6. Gdzieby nie byl obliczenie/ á byl pod tymze Pra- wem/ ma czas o to mówic/ Rok y sześć Niedziel. Specu. Saxo. lib. ij. artic. 83. Et Jure Mun. Artic. 20. Et Spec. Sax. lib. j. artic. 70.

Gdzieby

GDzieby kto przedal Imienie/ áleby go ieszeze nie wzdal/ y dzierzenia nie dal: á ieszezeby rzecz ona zginela/ albo iaka szkoda wzje- la: tedy ten ná tym szkoduie co przedal/ á nie ten co kupil. A wszakoz ten co kupil/ to co zádal/ tráci. in Jure Civili. Et Jure Mun. art. 140. Et Speculo Saxonum libro j. artic. 9.

D Dawnościach.

Dawność o rzeczy dzie- dziczne/ o stoiace y o lezacie: Stoiace/ iako sa Demy/ folwarki. Lezacie/ iako sa Role/ Ogrody. A tak o ta- kie rzeczy/ kto siedzi pod ie- dnym Prawem/ iako tho- zowa/ pod iednym Dzwonem : kto chce docho- dzic/ ma to czynic nižli Rok y sześć niedziel wy- nidzie. Spec. Sax. lib. ij. art. 83. et lib. ij. art. 36. 2 artic. 44. Et lib. j. artic. 70. et artic. 28.

Dawność we wszystkich rzeczach iest : oprócz

D

rzczy

rzeczy które przysługają Starbowi wierzchnie-
go Pana/ albo Rzeczypospolitey: rzeczy kościel-
ne zginęłe/ v łogoby zastane: studzy y niewolni/
krózyby wciekli: rzeczy kradzione/ albo gwał-
tem wziete: Takie rzeczy dawności nie mają/ ale
w innych wszystkich rzeczach/ tedy iest dawność.
Specu. Saxo: lib. j. artic. 29. Et libri. art. 44.
et artic. 25. et artic. 36. Libro eodem.

Dawność rzeczy ruchomych / ktoby o nie
nie czynił Rok y dzien/ to iest Rok y sześć
Niedziel. Nieruchomych rzeczy/ gdy kto kupi/ a
za wzdanim wedle Prawa dzierzy/ tedy kto pod
jednym Dzwonem siedzac/ Rok y sześć Niedziel
miley/ doydź tego nie może: ktoby nie był tam
gdzie Imienie leży/ chodzil po służbach/ po Rze-
miesłach/ tedy dziesięć Lat dawność/ ku docho-
dzeniu bliskości albo imienia/ któreby nan wedle
Prawa przysługalo. A ktoby w ziemi nie był/ ale
w cudzych ziemiach/ temu trzydzieści Lat y Rok
idzie dawność. Specu. Saxon. lib. ij. artic. 44.
Et Jure Munic: artic. 21. 7 art. 140. et Spec.
Saxon. libro j. artic. 28. et lib. ij. artic. 31.

Zastawne Imienie/ to dawności niema/ że ie
zawsze bliższy może wykupić. Specu. Saxo.
lib. ij. art. 24. Et Jure Munic: art. 20. et art. 140.

Dawność

Dawność nie iest w żadney rzeczy/ gdzie
niemasz darowania albo przedania/ iho
iest Zapisu na co: albo iż kto dzierzy/ gdy iedno
za Prawem nie dzierzy: tedy w takiej rzeczy da-
wności niemasz. Speculo Saxonum Libro ij.
Articulo 44. Et libro ij. articulo 4.

Dawność nie idzie Dzieciom póki lat nie-
mają/ oprócz gdy już tu latom przyyda:
tedy gdyby byly tam oblicznie pod tym Prawe/
a nie mieszkaly nigdzie indziej/ a milezalyby rok y
sześć Niedziel o swą krzywde: tedy już dawno-
ścią tracić mogą. Ju: Mu: art. 21. 7 lib. j. art. 70.

Krzywdy iakie gdy na kogo žalnia: póki
Rok nie minie/ ma odpowiadać: gdy Rok
minie/ ten który sye mieni mieć krzywde/ niema
już mieysca o to czynić. Spe. Sa. lib. ij. art. 31.

O długach, a o dlu-
żnikach.

D ij

Dług

Dług taki / gdy Żona za
Męża wiści / a Mąż umrze / a
ostawi imienie po sobie / na któ-
rymby ona miała Dożywocie /
tedy taka Żona została po Mę-
żu / nie powinna długów Mężowych płacić / cho-
ciaby sye za nie wiściła : ale Potómkowie będą
winni płacić / póki onego umarłego Imienia s-
stawia : A gdzieby tego imienia nie dostało / tedy
dopiero Żona / za co sye wiściła / powinna płacić
z swęgo. Bo Żony nie powinny płacić długów
Mężow swych. Specu: Saxo: Lib: j. artic: 20.

Dług też gdyby komu miano płacić / na
dzień naznamiönowany / a ón by nie był /
Tedy iedno ón dzień straci / ale pieniedzy a dłu-
gu swęgo tym nie traci. Speculo Saxonū Li-
bro ij. Articulo II.

Gdzieby kto znał dług / a dawał fañty / a-
bo Imienie / a powieadałby że pieniedzy
niema / ani srebra / ani złota : tedy ma przysiędz /
że thęgo niema : a dłużnik będzie powinien od
niego brać to co dawca : A Urząd Mięski przy-
sięgły / ma to oszácować za co stoi. Specu: Sa-
xon: lib. j. artic. 70. A iesli ma czym płacić / te-

dy do

dy do ośmi dni / potym do trzech dni / potym do
dwu dniu / potym do Zachodu słońca / albo do
jutra / ma być skazana płaca : oprócz żeby Gość
był / któryby iednego dnia do Sadu przyiechac
nie mógł / tedy tak przediego Roku płacić niema.
Spec: Sax. lib. j. art. 5. Et Jure Munic: art. 27.
A iesli zakład / to iest / thy rzeczy kosztowniejsze
niżli dług / przy tym to zostawa / co nadwyż / czy-
te iest / iesli nie dostanie / tedy ten powinien dolo-
żyć a zapłacić. Spec: Sax. lib. j. art. 70. et Jure
Mun: art. 46. et art. 27. To też co da w zakła-
dzie dłużnik / tedy ten kto pożyczyl / może obrac
ruchomych rzeczy nie dostało / tedy z dziedzictwa
ma być placono. Specu: Saxo: lib: ij. artic. 39.

Długów gdy sye kto przy / tedy mu przy-
chodzi odwód iako nie dlužen. A iesli sye
nie przy długi / ale powieada że zapłacił : tedy sa-
motrzec ma przysiędz że zapłacił / oprócz gdzieby
Sadem nani dowiedziono / albo gdzieby zapisa-
ny dług był / a ón by sye przy / tedy odpzysiędz
sye nie może / gdyż to co sye Prawem dzieie / Pra-
wem by sye też to włożyć miało / że zapłacił. Jure
Munic: artic. 27. A gdy kto dług zna / tedy ma
być skazana płaca do dwu Niedziel : a gdy dług
wielki / tedy do dwunastcie Niedziel. Speculo

D ij

Saxon:

Saron: lib. ij. artic. 6. Et Jure Municipali. 34.

Dlugi które zostają po umarłym / tedy naprzód przed wszystkimi długami / ma idź nakład na Pogrzeb / a potym slugam myto ich / y wiarno albo oprawa ma naprzód idź przed innymi długami: a zwłaszcza / iesli syc pierwey oprawa sstała / niżli **M**aż na tym Imieniu dlugi zapisał: a dłużnicy przed trzemidziesiątym dni o dług który im umarły był zostal / nie mogą Potomków gabać / ani Sedzia może ich ciadzać. Speculo Saronum libro i. Articulo 22.

Dlugu aby nie płacił Dziedzic / iżby syc przal / że Spadku nie wziął: iesli nani dowioda / że fałszywie zaprzal / a iż Spadek wziął: tyle dwoje ma zapłacić / ile dług niesie. Speculo Saronum libro i. Articulo 6.

Dłużniká swęgo iesli kto pociągnie do Práwa / iesli nie osiadły / tedy Wzrad gdy go strona powodna o to żada / powinien takiego wisić / aby praw był / a Práwu dostał: **N**ia też mianować powod iaki to dług o który pozywa / aby obwiniony mógł tym lepię wyrozumieć / a obaczyć / mali znać albo przec. Jure Municipali Articulo 34.

Chyro-

Chyrográff iesliby kto miał ná Dług / a czasby minal / który ná Chyrográffe opisano zapłacić: iesli powie dłużnik że zapłacił / samotrzec tego ma dowiesć / to zwyczaj tak niesie: a zwłaszcza gdy iuz czas minie / ná który zaplata być miała.

Dlugi / iako syc pierwey napisało / płaca z rzeczy ruchomych / albo z Dziedzicznych. **A** gdzieby dłużnik niemial czym płacić / tedy do więzienia ma być dan. Speculo Saron: libro j. Articulo 70. et Spec. Sar. libro ij. artic. 39.

Dług troiá odpowiedzi / a każda ma osobliwe Práwo: **J**esli prosto żaluia / zes mi winien: **T**en co go winia / ma przysiądz sam iż nie winien: iesli rzeczce żem zapłacił / tedy samotrzec ma przysiądz iż zapłacił. **J**esli rzeczce zes mi to odpuscił / a ten syc ktemu niezna: powod bliższy swa przysięga tego dowiesć / że nie odpuscił. Specu. Saron. lib. i. artic. 65. et lib. ij. artic. 6.

Dług gdy kto szperunie ná cudze imienie / **T**edy pierwszy Szperunk / ten idzie naprzód: wszakoz ktoby nie przypozywał / ná trzy **S**ady wczyniwszy Szperunk / a ón coby posledz

szperun-

szperunkował / będzie przypozywał / y przewie-
dzieć piérwéy Práwo / aż do końca : Tedy ten inż
będzie bliższy imienia / niżli ón co piérwéy szpe-
rował / a w Práwie nic nieczynił. Gdzieby też
kto / áczby szperował inny przed nim / przyzedł
posledz / y szperowałby / a wkazałby Zapis albo
Chyrogiaff / któryby miał ná Dług / tedy iednak
przed onymi co piérwéy szperowali / a Zapisu ani
Chyrogiaffu nie mieli / tedy tego szperunk piér-
wéy poydzie / chocia posledni : gdy iedno Zapis
wkaże albo Chyrogiaff. To w Procesie Sado-
wym tak sye zachowywa.

Długi / rozmaitymi sye obyczaymi pláca-
ją. Ale gdy iedno świadectwo tego będzie
iż kto záplácił / tedy od plácenia wolen / gdy bez
dziej świadectwo dostateczne / godné / tych co
wiedzą / albo co slyszeli / albo widzieli / iż tho co
pożyczono / że záplácił. Drugie też / iż da kto
rzecz swoje / zá to co mu dłużen / a dłużnik to
przyymie / tedy iakoby gotowé pieniądze dał.
Trzecie / iżby kto był co winien Głuchowi / któ-
ry mówić nie może / tedy świadectwo tych któ-
rzy widzieli że mu dano / waży. Czwarte / iestli
Dług swóy wkaże ná swym innym dłużniku / a
ten komu winno tho / przyymie / y ná tym prze-
stanie : Tedy ci co slyszeli / świadeczyc mogą.

Speculo Saronum libro ij. Articulo 6.

**O Świádkach, o Do-
wodziéch, y o Odwo-
dziéch.**

Dnyby kto powiedział /
że mu był umarły winien /
y vpomina sye bliższym po-
smierci umarłego / iako sy-
nowi po Oycu / albo bratu
po bracie / albo inszym bliż-
szym : przyszło by odwieśc
sye samosiodnym / że ich Przodek nie był winien
tego długu : A wszakóż iżby snadź Potomkowie
nie wiedzieli o takim długu / a ten co powie-
da że mu dłużno / pewnie wie : tedy temu kto o dług
żaluje / samosiodmemu przysięgá przyydzic / y
ma dowiesc samosiodm / iako mu było winno.
A gdy dowiedzie / plácić mu máią bliższy. A to
sye rozumie / gdzieby bliższy przysiędz nie chcieli /

á puścili dowód powodowi. Speculo Saxon:
Lib: j. Artic: 6. et lib. iij. art: 31. Et Jure Mu-
nicip: articulo 67. 7 artic: 103.

SDy kto żaluie ná kogo o rzecz niewido-
ną, ma/którey pokazać nie może: tedy obwi-
niony bliższy sye odwieść. Ale iesli pokaze która
rzecz/ która ma lice/ suknią/ konia/ bydla/ albo ró-
wne téy rzeczy: Tedy powód bliższy dowieść/ iż
to siego rzeczy sa. vt de hoc Speculo Saxonum
Libro i. Articulo 15.

SWiadkowie nie mają inaczey świadczyć/
iedno że pewnie wiedza/ albo że byli przy-
tym/ gdy sye thá rzecz sstała/ albo iż słyszeli od
niego co nani żaluia/ że powiedział albo zeznał/ że
tak było iako ten żaluie: y dgyby przysięgali/ te-
dy mają przysięgac że wiedza. o tym/ że to rzecz
sprawiedliwa iest/ o co przysięgają. Iesli o Dzie-
dzictwo albo o Dziedziczne rzeczy świadectwo
ma być/ albo o dlugi że ie zapłacono/ któreyby by-
ły nie zapisane: Tedy to ludzie osiedli czynić á
świadczyć pod przysięga mają. Ale o Dlugi
proste zapłacone/ tedy może świadczyć/ chocia
nieosiadły. Jure Mun: artic. 106. 7 artic. 107.
et artic. 108. 7 art. 109. et artic. 110. et art. 112.
Et Speculo Saxon: lib: iij. artic. 11. 7 artic. 22.

Świadek

SWiadek ieden w Prawie Maydeburckim
nie wazy nic/ iedno dwa albo trzy. Spe-
culo Saxonum Libro ij. Articulo 54.

SWiadczyć nie może Człowiek zley sławy/
ani naganióny/ szalony/ dzieci co lat nie-
mają. Specu. Saxo. lib: j. artic. 8. Y Niewiaſty
nie mogą świadczyć/ iedno w niektórych rze-
czach/ które sa w Prawie opisane: iako o thym
wyżey X X X

SWiadectwo Świadków nie wazy nic/ áż
pierwey przysięga/ á ná Świadki/ kto
sye ciągnie/ iesli nie dowiedzie/ wpada w swéy
rzeczy. Spec: Sax. lib. j. art. 53. et lib: iij. art. 19.

SWiadczyć gdy Kayce mają/ nie trzeba im
przysięgac/ kiedy iedno tho świadcza/ co
sye przed ich Urzedem dzialo Kádzieckim. A-
bowiem poniewaz przysięgli ná Urząd/ tedy im
ma być wierzone. Ale gdy świadcza/ tylko z o-
sob swych/ iżby nie tego świadczyli/ co sye przed
ich Urzedem dzialo: ale z osobną/ gdyby iaka
rzecz extra Judicialiter factam, świadczyli ko-
mu/ że byli przy tym/ kiedy sye sstało albo dzialo/
że wiedza o tym: tedy takowe świadectwo nie
nie wazy/ chocia Kayca świadczy albo Przysię-

E ij

juſt/ al-

znik/ albo Wóyt/ aż przysięga iako inszy Świadek/ gdyby im wiary dać nie chciano. Jure Municip. artic. 102. et artic. 11. et art. 32. et art. 74. Et Speculo Saxon: Libro iij. Artic: 25.

S Dy na kogo żaluia/ a świadki nani mają/ tedy nie może obwinióny sam przeciwko Świadkom odúdz: Ale z tylemże Świadków ma syc oczyszcic. Speculo Saxon. lib. j. artic. 15. Et ad idem Speculo Saxon. libro ij. artic. 11. Et Jure Municip: Articulo 75.

W Kzysieżnicy mają świadczyć/ gdy kto komu wzdawszy Imienie/ da w nie Wwiązanie/ a ich świadectwo ma mieć mieysce: y co óni w thakicy rzeczy świadcza/ powinien po świadczyć Sedzia albo Wóyt/ co óni znają. Specu: Sax. lib: iij. artic: 88. 7 art. 25. et Spec: Sax. lib. j. artic. 8. Jure Mun: art. 32. et art. 52.

S Wiadek nie wezwány/ ani k temu z Prawa przypedzony/ ku Świadectwu może być nie przypuszczón: Abowiém kto świadczy bez potrzeby/ a w przysięge syc wdawa/ podewrzenie o sobie czyni/ że z takiego świadectwa pożytek mieć ma/ albo z przychylności/ albo że lekki człowiek/ albo szalony/ gdyż tho szalonego oby-

czay/choz

czay/ chocia go nie pytaia/ tedy powieda. A tak taki może być od Świadectwa odrzucón/ a ku Świadectwu nie przypuszczón. Speculo Saxon: Libro iij. Articulo 31. et lib. j. artic. 8.

D Gode która strona między sobą wezyna/ y zakład w tym żaloza/ powinien każdy dzierżec: a iesl. by która strona zruszyła to/ a niechciała tego dzierżec/ a potiağnelaby o to do Prawa dugą strone: tenby powiedział/ że syc o to ziednal: Tedy bliższy tego dowieśc Jednaczmi/ że syc ziednal/ a niżli ten co syc przy/ że Jednania nie bylo. Speculo Saxon: Libro j. Articulo 8. Et Jure Municip. articulo 51. et artic. 53.

D Owodziec na która rzecz iest Rok zawity/ a ku wywiedzieniu Świadków/ Rok y sześć Niedziel ma być dan. Speculo Sax. lib. j. Articulo 62. Et Jure Municip: Artic: 75.

D Imienie albo o Dziedzictwo/ gdyby komu przyszedł dowód: tedy ma dowodziec samosiodm. A wszakoż Prawo dzierzy/ że może samotrzec/ gdy iedno z ludzmi ośiadlymi/ a z tymi co do tegoż Prawa przysluszają/ przysięze. Jure Municipali Articulo 106. et articu: 107. et articulo 108.

NA świadczi kto sye bierze/ albo komu przy-
siege skaza/ a dosyc temu nie uczyni na
Kotu na którym dowodzić ma/ swą rzecz tracić/
oprócz koby Legale impedimentum przyniesł/
czemuby tego na ten czas uczynić nie mógł.
Speculo Sax. lib: j. artic. 62. et lib. ij. artic. 12.

SWiadkowi któryby świadczył za kim/ iżby
mu kto przygane uczynił: zarazem tego
ma dowieść/ w czym go wini. Speculo Saxonum
Libro j. Articulo 51.

Słowiek każdy bliższy jest/ gdzieby mu sło-
karanie na gardle/ albo na zdrowiu/ albo
tęż o imieniu/ bronić tego/ a odwodzić sye/ niżli
by go kto pokonać miał. A to sye ma rozumieć/
gdzie iawnna rzecz nie jest. Speculo Saxo. lib: j.
articulo 8. et artic. 15. et artic. 18. et artic. 64.
Et lib. ij. art. 26. Et lib. iij. artic. 38. et art. 37.
Et Jure Municip. Articulo. III.

T który który rzeczy dochodzą dla potwa-
rzy/ dowodzą swęy rzeczy Świadczi godny-
mi/ albo dowody bardzo słusznymi/ albo Sado-
wymy rzeczami niewarpliwymi. Speculo Saxo-
num Libro i. Articulo 66.

Dowód

Dowód żadny nie jest dostateczniejszy/ a
perwniejszy/ iedno który Sadowy jest/
bo tu już przysięgi nie trzeba: Abowiem co sye
przed Sadem sftanie/ tego już niht zaprzecić nie-
może. Speculo Sax. lib. ij. artic. 18. et art. 19.

O Przysięgach.

Przysiędz gdyby kto
miał o ktorą rzecz obwi-
niiony/ żeby sye Przysięga
odwieść miał: tedy może
chceli puścić Przysięge po-
wodowi/ co nan żaluie: a
powód mu icy zaśie zdac
nie może/ gdy ia przymie/ iedno przysiędz chceli.
Acz to o Kotoymiach napisano na przodku/ ale
tęż to ma być rozumiano o powodzie y o obwi-
nionym. Speculo Saxonū libro iij. articulo 11.

Leki swęy gdyby sye kto przec chćiał/ że nie
pisał Listu albo Chyrograßu/ albo iakie-
gożkolwiek fałszu/ którymby nan dowodzono:

tedy po-

O Przysięgach.

tedy powód samotrzec przysięgłszy/ bliższy nam
dowieść iż tho iego reki pisanie/ niżli sye on od-
wieść. Jure Municip. Articulo 109.

Przysięge iesliby komu skazano z Prawa/
któryby był z inney Jurisdicyey/ to iest z
innego Prawa/ a czas by był iako w Prawie 30-
wa Ligatus, to iest wiazany/ w który czas za-
dnych przysięg nie czynią: tedy Sedzia niema
odkładać takiey Przysięgi: oprócz iżby stroną
pryzwolita. A każdy wszedy przysięga odcydzie
gdzie nam iawnego dowodu niema. Jure Mu-
nic. artic. 117. Et Specu: Saxon: lib: j. artic. 7.
et artic. 15. 7 artic. 18. Et libro ij. articulo 10.
Et Jure Municip. articulo 46.

Sdy kto po vmarłey rece Długu iakięgo
dochodzi/ tedy ma samosiódm przysiędz-
yt de hoc Speculo Saxonij libro j. articulo 6.
A iesli też kto na kim dlugu dochodzi z Świad-
ki/ powinien z tyłemże świadków sye oczyścić.
Jure Municip. articulo 103. 7 artic. 67.

Zwyczaj też to dzierży/ że kogo winia o co/ a
zwłaszcza o dlugu/ a on przysięga odchodzi/
a czyni to inż nie raz/ ale wiele kroc/ ku ludzkiey
szkodzie: taki inż bywa podeyrzany/ y niedopus-

szczaia mu

O Przysięgach.

List xxi.

szczaia mu samemu przysięgac/ iedno z świadki.
To sye zwyczajem zachowywa/ a zwyczaj do-
bry iest za Prawo. Bo kto czesto na cudzą szko-
de przysięga/ nie przystoyna rzecz aby mu same-
mu wierżono.

Przysięge komu skaza/ albo że sye sam na
to pozwoli/ też przed Jednaczmi: Tedy
gdy temu dosyc nie uczyni/ rzecz swą traci. A
Jednaczmi może każdy dowieść nie inak iakoby
sye to przed Sadem działo. Specu: Saxon: lib: j.
articulo 8. et libro ij. artic. 11.

SDyby kto przysiędz miał/ y byłby gotów
a tho uczynić czasu naznamionowanęgo/
a powódby przysięgi słuchać nie chciał/ bedac
oblicznie/ albo też na Roku nie stanął/ aby przy-
sięgi przysłuchał: Tedy ten inż od przysięgi wo-
len/ y ma to inż tak ważyc iakoby przysięgl: o-
prócz żeby ten co miał przysięgi słuchać/ vkazał
Legale impedimentum, czemu by na ten czas nie
mógł być. Speculo Saxon: lib. ij. artic. 11.

f

O Jednáz

De Jeddaniu á Zgodách.

Jednáníe / kóžebý sye
stálo nie przed Sadem / te-
dy siedmiá Swiádkow ma-
byc dowodzóno : A ma the
moc Jednáníe / iáko též rzecz
osádzóna : A bowiem przyslu-
sze to / wiáre chowác miedzy
Ludziemi / co sye ieden raz po-
doba y stánie / thego trzebá strzedz y dzierzéc.
Aczkolwiek nápisano iest w Tercie / izby samo-
siódm miał dowiész Jednánía : Ale iednak tak
w Prawie nápisano / że iedno sámotrzcé dowo-
dzi. Jure Municipali articulo 52. et artic. 53.
Et Speculo Saxon: libro i. articulo 8.

Jednacze gdy iednáia / thedy co wyrzeka /
aby tho dzierzano / zakład zálozyc máia.
Jure Municipali Articulo 53.

O Rekoym

De Rekoymiacz.

Rekoymie sa dwoi / Jedni
któzy recza za kogo / przed Sa-
dem albo Urzedem. Druzzy ktró-
zy recza tam ná stronie / ci mo-
ga iesli sye przá Rekoymstwa
przysiega odidz. Ale Rekoymie co Sadownie
recza / tedy gdy Jscieć nie stánie / powinni zan
odpowiedac : á ná Jinienie albo ná máietnosć
dłużnikowe / nie ma sye siegnac wierzyciel / alež
pierwéy z Rekoymia czynic bedzie ten kto pozý-
czyl. Spe. Sa. lib. iij. art. 9. 7 Ju. Mu. art. 117.

Rekoymie powinni sa zá tego odpowiedzialc
zá kogo recza : y kogo recza ná postawie-
nie / powinni go stáwic : á iesli go nie stáwia / te-
dy powinni zan plácic : oprócz gdy kogo wyre-
cza / o ty rzeczy o ktróby kto gardlo zaslužyl / á
w tym wciecze wyreczóny / tedy tych pokut / ktró-
reby ón miał miec / nie powinni óni miec / iedno
powinni plácic zan / to coby wedle Prawa wsta-
wy / á wáznosci oney rzeczy bylo. Specu. Sa-
xon. lib. j. artic. 65. Et Jure Munic. artic. 31.

Rótómkowie powinni Rekoymie wybawic

34

z Reko-

z Rekoiemstwa/ thy którzy reczyli za Oycá ich/
któzy umarli. A iesli imienie albo maietność po
umarłym wezmą/ powinni dług zapłacić: Jestli
nie po nim nie wezmą/ płacić nie powinni.
Speculo Saxon: Libro iij. Articulo 10.

Rekoymia iesli za kogo reczył/ iż miał przy-
syzadz/ tedy iesli umrze ten za kogo reczył/
powinien sam Rekoymia przysiadz/ to co Jsciee
uczynić miał/ albo zań płacić. A gdzieby w ta-
kiej mierze Rekoymia przysiadz nie chciał/ tedy
może puścić Przysięge temu/ który go o Reko-
iemstwo Prawem gaba. A ten powód choćaby
mu zaśie Przysięge wzdawał Rekoymiemu/ te-
dy nie będzie zaśie powinien Rekoymia przysię-
gać. Speculo Saxon. libro iij. articulo 11.

Rekoiemstwo które Sadownie ma być czy-
niono: Naprzód o Szkodę/ którejby sye
trzeba nadziewać/ iż kto ma dom zgnily/ może
Sasiadowi przez to szkoda być/ albo co podo-
bnego ktemu: albo iż sye kto iści/ aby stał ku Pra-
wu/ a usprawiedliwił sye. Tę Opiekunowie/
któzy czynią istote Dzieciom/ którymi sye opie-
kać mają. Jure Munic. artic. 27. Et Speculo
Saxon: libro j. artic. 65. et lib: iij. artic. 17.

Rekoymie/ gdy za kogo recza spolna reká/ ie-
sli iednego za wszyscy pociagną do Prawa/

wszyscy

wszyscy Dług płacić powinien. A wszakoż ma
mu być zachowana Akcyá przeciw drugim Re-
koymiam/ co z nim reczyli/ aby swoje cześć co ná
nie przyydzie zapłacić. Gdzieby też ten ieden
zapłacić niemógł/ tedy iednak ná drugich ten ko-
mu dłużno/ dochodzić może. A gdzieby wszyscy
pozwano/ tedy iuz każdy powinien za sye płacić
co nan przyydzie/ za co reczyli. A gdzieby kto
dług zapłacił: a ten komuby zaplácono/ przalby
sye tego/ Tedy temu dowód przyydzie ze dwie-
ma Swiádkomá/ kto powiedział że zapłacił.
A gdy ma kto Rekoymia po kim/ tedy nie może
pierwey z Istcem działać/ aź pierwey z Rekoym-
má będzie o to czynił. Spec: Sax. lib. ij. artic. 6.
7 Ju: Mur. ar. 31. et li. iij. ar. 39. 7 Ju: M. ar. 117.

Reczyli kto za kogo/ tedy ten komu dłużno/
Tedy nie może pierwey z swym Dłużni-
kiem czynić/ aź z Rekoymia pierwey. Speculo
Saxon. lib. iij. art: 39. Et Jure Mur. arti. 117.

Rekoymia/ gdy reczy kóniá/ albo iakié by-
dle postáwić/ a w tym kóni albo óno by-
dle zdechnie: Tedy iesli go pozwá/ aby óno by-
dle postáwił/ ma skóre onego bydleciá przed Sad-
przyniesć. A gdzieby mu nie wierzono/ żeby óne-
go bydleciá skóra była/ ma przysiadz/ tedy będzie
wolen. Speculo Saxonu libro iij. articulo 10.

Wreczylby kto kogo na postawienie / a tenby w tym czasie umarl / zeby go Kekoymia postawic nie mogli: Tedy gdy dowiedzie Kekoymia ze Jesciec umarl / wolen od Kekoimestwa / nie powinien za to nic szkodowac. Speculo Saxonum libro iij. articulo 10.

Na Kekoimestwo nikogo nie maia dac na wiersza summe / iedno iako iego maiernosc niesie / oprócz dluhu: Tedy iako wielki dlug / tak wedle they summy / na Kekoimestwo moze byc dan. Speculo Saxonum libro ij. articulo 10.

Kekoimestwo powinna rzecz stawic / gdy strona zada / temu kto Imienia nie ma. Osiadlemu nie potrzeba: albo gdyby kto zaklad dal / gdyz kto ma czym placic / albo zaklad kladzie: wiecety czyni nizli ten co Kekoymie stawi. Speculo Sax. lib. ij. artic. 5. Et Jure Mun. artic. 27.

Kekoimestwo kto zaluie ze mu reczono o dlug / ten kto przy / tedy przysieze sam: a iesli z Swiadczi zaluie / samoosiadm ma przysiadz. Sp. S. li. ij. art. 6. et li. ij. art. 85. Ju. M. art. 31.

Kekoymiemu wszytká obróna nalezy / y ma ia miec / tak iakoby ia tez iego Jesciec mial / to iest Puncypal / za ktorego reczyl. Spec. Sax. lib. ij. artic. 4. et Jure Mun. art. 34. et art. 117.

O Gwaltciech / Gwaltownikach / o Mezoboy swie / y o Zanach.

To komu Gwalt czyni / a na ten czas w obronie gdy Gwaltownika zabije / nie za tho nie pokupi / iesli samotrzec tego Przysiega dowiedzie / iz to na swym Gwalcie uczynil. Abowiem nie w kazdey rzeczy winien mezoboystwa / a owszem ten co tho w swey obronie uczyni / a kto bronic ciała a żywota swego / wdziala tho / ma byc rozumiano / ze slusznie a nie przeciw Prawu tho dziala. Lotry tez na drogach kazdy zabic moze: Abowiem ten kto sye broni / slusznie tho czyni: a ten kto sye na drugiego siega / niesprawiedliwie tho dziala. Speculo Saxonum Libro ij. Articulo 69.

O Gwałciach/Gwałtown.

Gwałt kto uczyni w dzień Święty/ tedy
brónić go to nie może: Ale przedśie ma
być sadzon theż y dnia Świętego/ gdzieby był
poiman. Specu: Sax. lib. ij. artic. 10. et art. 66.

Gwałtem ktoby komu Imię wzięł/
któreby nani miało spaść/ nie doczekawszy
śmierci tego/ po którymby ie spadkiem miał wo-
ziąc/ Prawo swe traci. A syn może być wydzier-
dziczon/ tym obyczajem / gdyby odiał Imię
Rodzicom swym za żywota ich. Speculo Sax-
onum Libro ij. Articulo 84.

Jesliby który Człowiek był ranión / a w-
miał z rany: albo że ten co ranił wyma-
wiałby sye tym/ że nie z rany vmiał/ ale że mu
inna choroba przypadła: tedy ma to stać na
świadectwie Lekarskim/ którzy rannego leczyli.
A iesli gdzie sye to sstanie/ że iedno ieden Lekarz
iest/ tedy ma stać na iego świadectwie/ a zwla-
szcza gdyż na wielu mieystkach taki Lekarz przy-
siegly bywa. A iesliby vmiał trzeciego dnia
ranny/ tedy iuz ma być rozumiano/ że z rany w-
miał. Speculo Saxonū Libro ij. Articulo 16.

Zabicié głowy/ w Maydeburkim Prawie/
placa ma być całym Wergieltem/ tho iest/

dwadziec

o Niezoboystwie/ y o Ranach. List xxv.

dwadzieścia Złoty Polstiey monety. Ale we-
dle zwyczaju/ który sye w Polstim Prawie zácho-
wywa/ Tedy z tych Miaszt/ w których wzdry sa
Ludzie znakomitszy/ za głowe trzydziści Gzy-
wien. W mnieyszych Miaszczkach/ pietnascie
Gzywien. We Wsi/ dziesiec Gzywien.

Romu wezma Imię gwałtem/ albo z
niego wybija: Napiérwey niżli sye też ta
sprawa przetoczy albo dokona/ ma być w dzier-
żenie wrocen wybity. A gdzieby go do Prawa
ciągnióno albo pozywano/ nie powinien odpo-
wiedać/ azby mu pierwey imię wroceno/ kto-
re mu gwałtem wzięto. Speculo Saxonum
Libro ij. Articulo 10.

Cco zabijáia Oyc/ Matki/ Dziada/ Ciotke/
krewne swote/ albo aczby sam nie zabil/ że o
tym wiedzial/ albo naprawil: zászyty w worze
z zwierzety/ które sa w Prawie napisane/ ma być
w wodę wrzucón/ a wtopión. Speculo Saxo-
num libro ij. articulo 14.

A Gwałcie albo na złym uczynku/ kogo
poimaia / na Kekoemstwo nie ma być
dan: iako o tym Specu: Saxon. lib. ij. artic. 9.
Et Jure Mun. artic. 117. Acz też przy/ tedy go

G

to w spó-

O Gwałciach / Gwałtown.

to wspomóc nie może: Abowiem powód samos
siódm go poprzyśiadz a dowieść nan może. Or
telu też łaiác: a przeto przec sye nie może / gdy go
na iáwnym uczynku poimáia: albo też uczyni
wszy że vcieka / iná ũ w tym: albo iesli krádzio
né rzeczy w iego skrzyni / albo komorze / gdzie sam
klucz noši nayda sye: oprócz żeby kto inny klucz
nošil / albo żeby go indzie chował / żeby go kto
dostać mógł: albo żeby były rzeczy tak malé / że
by ie mógł dziurá albo oknem wrzucić: Tedy sye
o takie rzeczy spráwić może / że ich nie vtrádl / ani
o nich wiedzial. Specu: Sapo: lib: ij. artic. 35.

RTo zabije vmišlnie / wedle Práwa ma
być karan. Kto zabije przygodnie / iz to
iáwno bedzie gardla strácić nie powinien / iedno
zapláćić. Speculo Saxon: Lib: ij. Artic: 38.

Rány nie może być obwinion / iedno ied
den z drugim czynić może / iako z pomo
cni / iz sye mogą odwieść: A wszakoż y pomo
cnicy iesli sye znáia że bili / tedy beda tak winni /
iako y ten kogo obwiniono. Speculo Saxonum
Libro iij. Articulo 46. *Ms. Pomec*

ZA gwałtowne rzeczy poczynaia / co w Prá
wie Maydeburstim zowa Manuale facti,

złodziey

o Meżobóystwie y o Kanach. rrvj.

złodzieystwo / kogo ná nim vchwycá: Meżobóy
stwo / vmišlné nie przygodné: gwałt domowy /
albo też y gdzie indzie rozboý: v kogo też rzeczy
krádzienne nayda w iego komorze / gdzie sam klucz
noši / czegoby oknem wrzucić nie možono. Spe
culo Saxon. libro i. artic. 26. et lib. ij. artic. 35.
et artic. 54. et Iure Mun: artic. 27. 7 art. 115.

SDyby kto miał krzywde od kogo / a Prá
wem tego nie dochodzac / samby sye tego
mácił: tedy Prawo swoje iuz tráci. Bo niht w
swéy rzeczy Sedzia nie ma być / ani sam sobie
spráwiedliwosci działac / a gwałtu drugiemu.
Speculo Saxonum Libro ij. Articulo 13.

SIné rány kto obwiedzie Vrzedem / a vka
że ie: bližy iuz ná nie dowieść / nižli ten
kogo winia / gdyby przal a chciał sye odwieść.
Iure Municipali Articulo 89.

SWáthem niht nikomu Imienia nie ma
brać / ani dzierzenia odeymowác: aležby
piérwéy Práwem tego doszedl / izby mu dzierze
nie przysádzono. Jesliž by też rzecz kto swoje ná
lazl v kogo / a gwałtem ia wziál: rzecz one tráci.
Jesli też kogo gwałtem z dzierzenia wypedzi /
iako Gwałtownik ma być karan. Jesliby też

G ij

kto mni

Kto minimal ze iego rzecz a wziął cudza: tedy gdy przysięże/ że to omyłka uczynił: dwa kroć za co rzecz stoi/ ma zapłacić: gdzieby tego nie dowiódł przysięga/ tedy ma być karani jako łupieżca. Speculo Saxon. lib. ij. artic. 70. A kto co gwałtem dzierży/ a nie za żadnym Prawem/ tedy dawności w tym niemaż. Speculo Saxon: Libro iij. Articulo 4. Et lib. j. artic. 29.

Gorące Prawo kogo ima na nim/ że mu o gardło idzie/ jako o Niezoboystwo/ albo o Gwałt: tedy trwa czterzy a dwadzieścia godzin. A gdy minie gorące Prawo/ tedy oprócz słuszney przyczyny/ iżby na ten czas przeciw takiemu nie možono postępić: o gardło inż takie mu nie idzie/ ale placić a dosyć czynić ma. Speculo Saxon. lib: ij. artic. 9. et lib. j. artic. 66.

Gwałt domowy/ albo gdyby kto Złodziejia w domu swym zastał/ tedy to ma wedle obyczajia obwołać: Bo takie obwołanie jest inż porzatek skargi/ a za tym pokónać go samosíódm może/ gdyby go na iawnym uczynku iac nie možono. Speculo Saxon: libro ij. artic. 64. Et Jure Mun: artic. 36. et art. 37. A gdzieby za razem gwałtu nie obwołano/ tedy inż sye bliższy odwieść obwinitony. Jure Municip. artic. 38.

A takie

A takie wystepy gdzie ie obwołaia/ a dowód inż na nie bedzie iasny/ Tedy inż poprzysięgac nie trzeba. Speculo Saxonum libro j. articulo 15. Et Jure Munic. artic. 40. A jako Zloczynice/ o ktory iaki wystep maia być karani/ tedy to jest Speculo Saxon. Libro ij. Articulo 13.

Za rany nie szkodliwe/ szelagów trzydzieści: a Sedziemu za wine/ szelagów ośm. Speculo Saxon: lib. ij. artic. 16. Tamże w tym Artykule stoi: Gdzieby też palec albo zęb wycięto/ albo wybito/ zaplata ma być Wergieltu dziesiąta część: to jest kopa/ a Sedziemu szelagów szesćdziesiąt. A ty szelagt wedle Prawa Sastiego/ sa ieden za dwanaście pieniedzy. A wszakóż Prawo pospolite/ to jest Statut Koronny/ obmawia tak/ że o rany y o glowe/ w Mieściech y we Wsiach/ nie Maydeburstim Prawem/ ale Polskim ma być sadzono. Aczkolwiek tego nie napisano/ po czemu glowa ma być placóna czlowieka Mieykiego: A wszakóż z zwyczajiu tak dzierża/ Iż z tych Miasł gdzie sa wždy Ludzie szlakomitszy/ albo Kupieccy/ tedy za glowe trzydzieści Grzywien. Z Miasłeczek tych mniejszych/ tedy pietaście Grzywien. Za Kmiecia/ dziesiec Grzywien.

G ij

Ku gwał-

R V gwałtowni gdy ij obwołaia/ każdy po-
winien biec. vt de hoc Specu: Saroni
libro j. articulo 53. Ktoby nie biezal/ w karanie
wpada. Spec: Sar. lib. ij artic. 71. A wszakoz
w Miesciach zwyczay a postanowienie iest/ iz
nie w ten czas gdy kto na gwalt wola/ ale gdy
zadzwoniz na Katuszu ku gwałtowni biec. ma-
ia: a to dla tego/ suadzby kto pijany/ albo szalo-
ny zawolal/ za mala albo za zadna przyczyna/ za-
czymby sye moglo wiele zlego sstac: ale gdy za-
dzwoniz/ inz iest znak/ ze to idzie z starszych/ a z
Drzedowego roskazania. A tak w Miesciach/
mala tego pilnie strzedz/ aby Dzwonek tak byt
chowan a opatrzon/ aby dzwonic weni nikt nie-
mogl/ iedno ktedy Drzad roskaze: a za dobra ba-
cznoscia/ aby sobie szkody w tym nie uczynili/ a
nie upadli w ty pokuty/ ktore w Polsticy Koro-
ny Prawie na to sa postawione.

**O Zlodziejstwach/ o
kradzionych albo nale-
zionych rzeczach.**

Kradzione rzeczy nie ma-
ia idz nikomu ku pozytku/ ale kto
by ie zastal/ mala mu byc wroco-
ne: a dawnoscia sye nikt w tym
nie moze bronic/ choציaby daw-
no kupil kradziona rzecz: a zwlaszcza w tych rze-
czach tym wiecy/ ktorych iawnie nieokaznia: ale
chochy rzecz widoma/ iedno ze kradziona/ iako
Kon/ Bydle/ ktoby z kad przyal a poznal/ tedy
w tej rzeczy dawnosci nie idzie: A wszakoz nie-
moze byc rozumiano/ aby sam ukradl/ gdy tego
nie tail. Speculo Saron: Libro ij. Articu: 36.
Et Iure Municip. articulo 56.

R Onia gdy sye kto imie v kogo/ albo rzeczy
kradzioney: Tedy gdy sye ciagnie na za-
wodzce ten v kogo zastano/ ma mu byc dopu-
szono.

szeszono. Jure Munic. artic. 132. et artic. 135.

Zeczy należonéy ktoby nie wrócił / a nayda iza v niego / ma być karan iako o złodziejstwo. Także też v kogoby kradzioną rzecz zařtano w iego strzynie / albo w iego komorze / do którejby sam klucz nosił : powinien o to odpowiedać iako o złodziejstwo : oprócz żeby tak miała rzecz była / którąby oknem wrzucić mógł : tedy sye sprawić ma że nie wiedział. Speculo Saronum Libro ij. Articulo 35.

Złodziejstkie rzeczy v kogo zařtana / a do wiodłby że ie kupił / iesli nie Istcem / tedy Litkupniki : tedy mu iuz o karanie nie idzie / ale za co kupił / tedy ty pieniadze traci. Speculo Saronum Libro ij. Articulo 36.

Sdyby kogo obwiniono o rzecz kradzioną / którąby v niego zařtano / a onby zařtepcę postawić niemógł / od któregoby to miał : tedy gdy sye Litkupniki wywiedzie / iz to kupił / o gardło mu nie idzie : ale powinien to co v niego zařtano / gdy dowiedzie then czyia rzecz iesť wrócić : albo iesliby tey rzeczy niekrył / a iawnie iza wkazował : iesli na koniu / izby na nim iawnie izezdzil / tedy za dowodem tego / czyiaby to rzecz była

była własna vkradzioną / powinien wrócić : a nie innégo o to nie pokupi / ten co v niego zařtano / iedno the rzecz traci. Speculo Saronum Libro ij. Articulo 35. Et libro iij. articulo 36. Et ad idem Jure Municip. Articulo 56.

Kradzioną rzecz swoje / gdyby kto v kogo zařtał / niema tey gwałtem brać : a iesliby iza gwałtem wziął / może być poiman / y przed Sadem o to obżalowan. Jure Mun. artic. 27. et artic. 112. Et Speculo Saron: libro ij. articulo 25. et artic. 70. z artic. 35.

To co naydzie a nie wróci / albo chowa skryć / a potym to nayda v niego : za złodziejstwo ma być poczytano. Albo kto rzecz złodziejstka kupi / także iza też chowa skryć / a potym iza kto rzecz złodziejstka kupi / nieskryć / a potym iza ten za złodzieia nie może być wian. Speculo Saron: Libro ij. Articulo 37.

Zloczynstwo / czworakim obydźden popelnic : iesť tym obyczaiem może izezdzil innemu na to / albo sam co vczynil / iesli rządzynice przechořdo iesli rořtzał / albo iesli zloczynstkim obyczaiem wywal / albo rzeczy tak zloczynstkim obyczaiem od nich bierze. Speculo

Saxonum Libro ij. Articulo 72. Et Jure Municipali Articulo 51.

Zboża albo Owoce/ gdy kto w nocy z Pola ukradnie/ albo z Sadu/ albo z Gumna/ tedy ma być obieszon: a zwłaszcza o Zboże. A iesliby wędnie kradł/ tedy ma być ścięt. Jure Munic. artic. 38. Et Speculo Saxon. lib. ij. artic. 39.

Rzeczy kradzione/ Dziedzicy albo Potomkowie/ nie powinni odpowiadać/ po śmierci swęgo Oycá albo Brata: oprócz izby za żywota poczela sye o to rzecz z ich Oycem/ albo Bratem/ po których Spadki biora: albo izby do świadczone/ izby takie rzeczy ostaly po umarłym/ a oni ie wziali y uzywali ich: tedy w takiejy rzeczy odpowiadać powinni. Speculo Saxonum Libro j. Articulo 6.

99

in ista linia o.
ista odla laczaj ista
olb ista yczaj odla laczaj
olbaj S. z. ind. dim. do. m. m. m.

munioza S. 6

O Wiesz

Wieźniach á o Złodziejstwach.

Nieznia żadnego Władcy/ rzad żadny/ ani nikt niema puścić/ bez iego woleý. Gdy też kto tego da wsądzić o Dług/ albo o iaką swą krzywdę/ a do Kазni go przyma/ w Mieście/ albo też we Wsi: A gdzieby go któżkolwiek wypuścił/ Tedy sam ma dosyć czynić zani. A gdzieby uciekł bez dobrowolnego wypuszczenia/ Tedy ma przysiądz Sedzia/ to iest Woyt albo Burmistrz/ iz do tego przyczyny nie dał. Ut de hoc Jure Munic. artic. 17. R. powinien Sedzia albo Władca oprawić a opatrzyć dobrze Komore/ gdzie sadzaia: Jako o tym Jure Mun. artic. 59.

Gdy kogo wsądza żeby na gárdlo siedział: A iesli ij dadza na Rekoiemstwo/ tedy woble Maydeburstkiego Práwa/ iuz mu o gárdlo nie idzie/ ale ma iuz być innymi winami/ albo potutami karan. Specu: Saxon: lib. j. artic. 65.

5 ij

Et Ju.

Et Jure Municipi: articulo 27. et artic. 117.

NA śmierć nikogo skazać nie maia/ iedno al-
bo aż sye sam wyzna/ albo go pokónaia/ al-
bo na iawnym uczynku ima: A żeby Słodziej
kogo powolał/ y śmiercia tho swą zapieczeto-
wał/ Tedy ten kogo powolał/ może sye odwieść
swą przysięga: oprócz żeby inne świadectwo á
dowód przeciw iemu było. Speculo Saxonum
Libro ij. Articulo 39.

SDyby Słoczynice chćiano imowác/ á ónby
ná Cmyntarz wćiekl/ albo do Kościola:
tátiego Kościól niema brónić. I Żyd uczy-
niwszy co złego á do Kościolaby wćiekl/ chocia by
sye też krzćić obiecowal: może być wziet/ á ow-
szem gódieby sye brónil/ gdyż Żydom z brónia cho-
dzie zapowiedziano. Spec. Sax. lib. ij. artic. 2.
Tęž Slugi niewolne kto ie ma: Tátary y inne
niewolniki/ tych też Kościól brónić niema/ y ow-
szem wydać: Co Kościoly lupia/ albo gwałca/
thęž ich brónić nie maia/ albo co Dziewki/ albo
Niewiasty gwałca/ albo Mniszki: albo iawné
Cudzołożniki/ gdyby ie góniono/ żeby tam wćie-
kali/ nie maia ich brónić. Jure Munic. artic. 9.

Cudzołóstwa iawné/ ty maia być zawnsze ka-
ráné/

váné/ tak Mężczyzna iáko Białęglowy: niema
tego Urząd nigdziey dopuścić/ y owszem gár-
dlem o to wedle Práva zawnsze karano. Spec.
Saxon. libro ij. articulo 13. et lib. ij. artic. 1.

Lę in Legibus Lex Julia karze Cudzoło-
żniki: Teraz ty rzeczy barzo sye zabiežaly/
że nikogo o to nie karza: á też Pan Bog każni
dopuszcza/ o iawné rzeczy/ iawnie karác racy.

O Pożogę.

Mógá/ iż tho iest żył á o-
krutny uczynek: Tedy the sprá-
we obwiniony o Pożogę ma czy-
nić: Iż gdy go obwinia przed
Práwem/ iż spalil Dóm/ Gum-
no: Tedy ten obwiniony tájnże przed Práwem
ma mianowác troie osninaście Swiadków: á
powód ten kto žaluje/ komu sye krzywda y szko-
da sstała/ ma obrác z nich osninaście/ z którymi
obwiniony przysiaadz będzie powinien. A gódie-

O Pożodze.

by sye nie sprawil/ tedy gdy go powód poprzy-
sieżę/ogniem ma być spalón: czym zgrzeszył/ tym
ma pokutować. A taki Sad o Pożoge/ tedy
Polskim Prawem sadza/ a nie Maydeburckim:
acż też y w Maydeburckim Prawie o tym niečo
napisano. .x. .x. .x. .x.

O Sfałszowaniu iakiej
rzeczy / albo Ku-
piey.

Rzecz iaka gdyby kto prze-
dal fałszywa/ a ten co kupil wie-
ni go o to/ że mu rzecz fałszywa
przedal: Jesli sye przy że nie prze-
dal/ albo acż sye zna że przedal/
ale powie że niewiedzial/ a nie przyrzekal mu za
fałsz: Tedy ten co kupil/ samotrzec ma nani do-
wieść/ że mu za dobra Kupia przyrzekl. Jure

Municipali

O sfałsz. iakiej rzeczy albo kup. xxxij.

Municipali Articulo 99. .x. .x.

S Dzieby kto na kogo fałszynie skarzyl/ a
ten obwiniony/ za tą skargaby ciężkość
iaką albo więzienie podiał: gdyby sye tego po-
tym sprawil/ że był niewinnie oskarżón: tedy ten
co nani žalował/ toż ma cierpieć co on cierpial.
Speculo Saron. lib. j. artic. 69. 7 Specu: Saron:
lib. ij. artic. 8. et Specu: Saron: lib. iij. art. 69.

O Opiekunach.

Opiekuni Orząd / od
Wierzchniego Pana/ albo
Mieyski / powinien opá-
trzyć: Aby Opiekunowie
sye wiścili/ aby dziecinnych
rzeczy nie vtracili: Oprócz
tych Opiekunów/ które O-
ciec vstawi/ ci nie powinni istoty czynić. Spe-
culo Saronum Libro j. Articulo 23. Et Jure
Municipali articulo 26. et artic. 49.

Opiekuny / może każdy vstawić Dzieciłam

swym/

swym/ mimo inne przyrodzone/ Tylko aby to w
 czynil przed Sadem/ a powie dzial przyczyny/
 czemu to czyni. Opiekun też przyrodzony/ po
 winien Inwentarz wczynie/ y wiscie sierotam
 ich dobro/ aby im tego nie utracil. Niemoze O
 piekun skazie/ zniszczye imienia dziecinnego/ ani
 przedac/ zastawic/ ani z dzierzenia swego wypu
 scie. A gdzieby sieroty umarly/ ktorzymiby sye o
 piekal/ tedy y tym na ktore spadek po nich przy
 dzie/ powinien liczbe czynic: Jako o tym Spe
 culo Caro: lib. j. artic. 23. Et ad idem de Turo
 ribus, lib. j. artic. 42. Ale ci Opiekunowie/ kto
 re Ociec wstawil/ mimo przyrodzone Dzieciom
 swym/ ci nie powinni takiego Inwentarza czy
 nic: a to z tej przyczyny/ iz nie sami do tego przy
 chodza/ ale ie Ociec wstawil/ y wierzył im tego/
 tedy wszystka sprawa opieki/ inz na ich wierze za
 lezy. A iakie Imienie Opiekun wezmie w swo
 ie opieke/ takie zasie wrociec powinien. A iesli
 ma z dziecimi Imienie swoje spolne/ nierozdziel
 ne: tedy gdy dzieci ku latom przyyda/ Imienie
 z nimi rozdzielwszy/ powinien im liczbe czynic/
 a Imienie im spuscie. ¶ Tez Opiekun gdzieby
 iasne dlugi zapisane/ albo z Dekretu Sadowego/
 a sprawiedliwie ich Oycy placil/ a onyby tego
 przyciac niechcialy/ tedy blizszy Opiekun tego do
 wieśc wedle Prawa/ nieliby ony tego odepzecz

miaty.

miaty. Jure Municipali Articulo 26:

Opiekun przyrodzony/ gdzieby Inwenta
 rza nie wdzialal: Tedy powinien wszystkie
 dlugi zaplacic/ choeby mairnosci Dziecinney
 tak wiele nie bylo. Specu: Caron: lib. j. artic. 6.
 et artic. 23. Gdyz to kazdy ku szkodzie czyni so
 bie/ kto sye wedle Prawa nie zachowywa.

Opiekun/ nie moze Imienia Dziecinnego
 przedac/ ani zastawic/ iedno z tych przy
 czyn: Naprzcd/ gdzieby przyszlo Wiano zapla
 cic/ z: by go Uiewiasta czekac nie chciala/ a nie
 bylo sklad inad zaplacic/ z: by gotowych pienie
 dzy nie bylo/ iedno z Imienia dziecinnego/ mu
 sialoby sye placic. ¶ Druza przyczyna/ gdzieby
 taki gield przyszedl/ z: by inak wyzywic sye ty dzie
 ci co w opt. ce sa nie mogly: gdyz y kościelne rze
 czy/ sluznie na ten czas w taka przygode moga
 byc prz: dawane. ¶ Trzecia/ z: by broniac Imie
 nie dziecinnego/ nakladaiac na Prawo/ albo bron
 iac ich od gwaltu/ z: by Opiekun inak obronic
 ich nie mogl/ prze vbostwo ich: albo gdi. by tez
 rzezy sierotce v zydow byly zastawione/ z: by
 szla na to lichwa/ albo inne szody stad przycho
 dzly: albo dlugi iawne/ na ktorzychby byly albo
 zapisy albo Chyrogafy/ ktore sye z Prawa placic

musza: oprócz tych przyczyn które sye napisały/ prze żadną inną przyczynę/ nie może Imienia dziecinnego przedać/ zastawić Opiekun: a wszak też każdej przyczyny z tych/ Opiekun powinien dowieść. A iesliby ich Imienie było przez Opiekuna rozprzedano/ Prawem tego dopydż mogat/ oprócz gdzieby Opiekun wskazał/ że ku ich sye to pożytku sstało: tedy chcali Imienie mieć/ temu kto kupił/ musza pieniądze odłożyć. A gdy przyyda ku latóm/ tedy ku takowemu Imieniu nie mogą przychodzić dłużej/ ieno po ki Rok y dzień nie minie: to iest/ Rok y sześć Niedziel: gdyby byli tamże praesentes, gdzie Imienie ich/ iako zowa pod iednym Dzwónem. Ale iesliby ie w cudzych Siemiach chowano/ tedy im dawność nie idzie/ iedno we trzydziści Lat/ y w Rok/ y w dzień/ to iest w sześć Niedziel: Jako o tym Iure Municip. Articulo 26.

Sieroty bez Opiekunów swych nie czynić nie mogą. Opiekuna też niepożytecznego a szkodliwego/ przed Prawem może Matka/ albo Baba dziecinna obżalować: a Opiekuny także/ średnia Swiadców mają pokónać. Aczkolwiek w Prawie napisano/ że Niewiasty niemożga nie czynić/ ani winić nikogo/ iedno o swą własną krzywde: A wszakoz osobne Prawo wzy-

niono

niono dla sierot: że zli Opiekunowie mogą być przez Niewiaste obwinieni. Speculo Saxon. libro i. articulo 41. Et Iure Munic. artic. 26.

Opiekun gdy dzieci ku latóm przyyda/ powinien Imienie spuścić: A gdzieby niechciał spuścić/ tedy ma przywieść ten kto Imienie swe mieć chce/ przed Sad dwu przyrodzonych z rodzaju Oycowskiego/ a dwu z rodzaju Matczynego/ którzy mają wyznać lata tego: tedy mu Sad ma przykazać imienie/ a Opiekun ie powinien spuścić. A lata dzieciom/ Pachole we czternaście lat/ a Dzieweczka we trzynaście. Iure Municip. Articulo 26.

Opiekun Opiekę traci/ gdy sye niewiernie w opiece zachowywa/ albo iesli był w nieprzyjaźni z Oycem tych sierot/ którymby sye opiekac miał: albo gdzieby Dziecinne rzeczy zle rozsfarował/ przedał a utracił: albo iesli Dzieciom pożywienia nie dawal/ albo iesli nie wdziął Inwentarza rzeczy Dziecinnych/ albo gdyby pieniedzy któreby z Opieki przychodziły/ sprzedał sierotom/ albo imienie ich niewiernie sprawował: Tedy takiego Opiekuna mogą winić/ Matka/ Baba/ Ciotka tych dzieci/ którzyby iedno wiernie a ku dobremu dziecinnemu czynila: a-

I ij

bo żeby

bo żeby też ten Opiekun/ Długów Oycá ich ná nich/ będąc sam ich Opiekunem dochodził nie-
czekaąc ich lat. Speculo Saxonum Libro j.
Articulo 41. Et Jure Municip: artic 26.

O Opiekuná gdzieby niebyło/ tedy Pan wiérz-
chni/ albo Wzrad Kayce w Miescie máia
postáwić Opiekuny/ które zowa Látinnicy Cu-
ratores. Specu: Sar. lib: j. artic. 41. et art. 47.
Et Jure Municip. articulo 26.

O Opiekun nie może Imienia dziecinného ku-
pic/ ani sam przez sye/ ani tym obyczaiem/
izby unemu przedal/ a on potym od ónego do-
stał: czego niema czynic/ dla podeyrzenia y oszu-
stawa. Speculo Saxon: Libro j. Articulo 44.

O Opiekunów Mátka powinna od Wzradu
prosić Dzieciám swym/ gdzieby Opiekun
now nie bylo: gdzieby tego nie czynila/ Tedy
gdyby Dzieci zmarly/ spadku nie będzie sye mo-
gla po nich domágać/ wedle Práva Césárskiego/
do którego sye vécié máia/ gdy Maydebur-
skiego nie stawa. rt de hoc Speculo Saxonum
Libro j. Articulo 23.

O Apisano dostátecznie w Práwie/ aby síe

roty nie

roty nie byly ni w czym oszukane: y dano oby-
czay/ iáko sye Opiekunowie sprawowac máia:
Ale iz malo ich co to dzierzy/ Pizijaciele o to nie-
dbaia/ Wzrad tego nie doyrzy: tedy po wszytkiéy
Koronie Polstkiey wielkie sye szkody a krzywdy
síerotám dziecia/ tak iz dzieci ku látóm przyszé-
szy rzadko k swému przzydá/ aby sye im to spelná
wrócilo/ co im sprawiedliwie nalezy: a zwla-
szcza gotowe piemiądze/ y inne rzeczy ruchomé:
O co sye trz:ba bac gniewu Bozého/ y karania
zá to/ tym ná których to nalezy.

XX

O Dzieciach ktoré lat nie máia.

Dziecie / póki do
Lat rostopnych nie-
przydzie/ o zadny wy-
step ná gardle niema
byc karano: Jesliby
též kogo zabil albo o-
chrómil/ Tedy Opie-
kun / z iego Imienia
powinien tho nágro-

dzieć y zapłacić: także y szkody któreby dziecię w-
czyniło gdyby na nie w dle Prawa dowiedzi-
no. A iesliby kto dziecię zabił zapłacić je ma i-
ako głowa niesie. Iesliby też kto cudze dziecię
miotła albo za włosy skarał gdy iedno przysięze
iż to uczynił za występem tego: nie za to nie po-
kupi. A wszakoż dziecię niegdy bywa karano/
za wielki występ/ które iuż iest blisko lat rostro-
pnych: ale iesliby był ieszcze bliższy dziecinstwa
niżli lat wstawionych/ to iest czternascie lat: te-
dy niema być karani na gardle/ale Opiekun zani
zapłacić ma. Dziecię a szalony/ gwałtu uczy-
nić nie mogą: bo gwałtu nie może nikt uczynić/
iedno ci co to czynia vmyślnie a dobrowolnie: a
dzieci y szaleni/ ci rozmysłu nie mają: A tak na
gardle nie mają być karani/tylko szkody które w-
czynia/ mają być placóné. Speculo Saronum
Libro ij. Articulo 65. et Libro iij. Articulo 7.
Et Jure Municipali Articulo 38.

Dzieci gdy Ociec umrze/ nie powinny za-
dnych Długów płacić za Oycá vmarłé-
go/ albo za Matkę/ iesli im czego Rodzicy nie-
odumra/ a iesli po nich zadnego spadku nie bio-
ra: a iesli wezmą/ tedy powinni beda dlugi pla-
cić. Speculo Saronum Libro iij. Articulo 10.
Et libro j. articulo 6.

Dzieci

Dzieci iesliby kto wsadził na Kóni/ tak
twárdousty/ któryby zadzierżec sye niedał/
a przestoby ono dziecię zabił: Pan onego Kónia
powinien zapłacić/ iako wedle Prawa iest/ iesli
Kóni swoy mieć chce. Speculo Saroni libro ij.
artic. 40. Et Jure Municip. articulo 38.

O Testamentach.

Testamentem ani me-
żczyzna/ ani zenstkie pogło-
wie/ Imienia swégo niko-
mu dać/ w chorobie leżac
nie może/ bez przyzwolenia
Dziedziców a Potómków.
Acz w Duchownym Pra-
wie stoi/ Iż ostateczna wola/ ma być każdemu
wypełniona: to sye ma rozumieć/ o tych którzy
wolni są w swym Imieniu/ gdy to uczynia we
zdrowiu/ y będąc w dobrej bacznosci: Tedy ta-
kiego Testamentu/ gdzieby siedmia Świadków

doświad-

doświadczono/ albo izby przed Urzędem takżi Testament był uczynion: Dziedzic dzierżec po w. nien. Ale ruszając rzeczy/ ty może oddać wedle wolej swej każdy. A tak sye to iedno rozumi o tych rzeczach/ które może Testamentem legować/ to iest ruszając rzeczy. *Iur. Mu: art. 65.*

Testamentem też Żoná/ iáko y kto inny/ nie może nic oddać/ bez przyzwolenia Mężowého y ruchomych rzeczy. A Hierady téy nie może oddać/ chociaby też y Mąż przyzwolit. *Speculo Garon: libro 1. articulo 31. 7 artic. 5 2. Et Jure Municip. Articulo 65.*

Testamentu siedmiá Swiádków dowodzi / gdięby Urzędnie nie uczynion / a wiary mu nie dano. *Speculo Garon: Libro 1. Articulo 8. Et Jure Municip. artic. 65.*

Testamentem przeto nie może nikt nic oddać bez przyzwolenia Dziedziców: a z téy przyczyny to uczyniono/ iż Oycowie niebáczni/ albo nie miłosierni / ostawowali Dzieciá swoie w ubóstwie: oddawszy Testamentem od Potómstwa swého / iż nic albo malo dzieciám zostáwiali/ co bylo prz. c. w. dobremu obyczájowi. A tak przeto to Práwo uczyniono/ aby dzieciám

Máternoscé

Máternoscé ich ostala: ktemu też kto co ma dać/ odkázac/ ma cho czynic za czasu/ po ki sam t. go używac może: Abowiem kto co oddawa po smierci/ wż to nie iego/ ale iegó Dziedzicow. Żoná też czýá niema byc o to wniiona/ kedyby takich rzeczy co zginelo. *Specu: Saxo: lib. 1. artic. 5 2.*

O Zastáwnych/ albo o pożyczanych/ a ku chowániu dánych rzeczach. 3

Essliby kto komu rzecz stóigacé albo leżacé zastáwiti/ albo náial: a potym en komu náiero/ albo iego Potomek/ chciaby przecé/ izby w naymie dzierżal/ albo w obliga-

K

cyey:

cyey: Tedy ten kto niał/ bliższy samotrzec przy-
siadzy/ niżli ón komu zastawiono/ albo natero/
przysięgaby sye miał odwieść: oprócz tego/ iżby
ten Dzierżawca mógł wkazać/ że tam takie dzie-
dzictwo ma/ albo iżby mógł wkazać/ obróne ku-
pna swego: Tedy ze dwiema Świadki gdy przy-
sięze/ to odzierży. ¶ Tęż o rzeczy gdyby go wie-
niono/ które sye iawnie nie wkazują/ tedy przysię-
ga swą może odidz: ale gdzie o rzecz iawną/ któ-
ra sye pokazać może kogo winia/ tedy kto żaluie/
bliższy nan dowieść z Świadki samotrzec: o-
prócz żeby kto wkazał rzeczy/ a powieiedział/ że sa
iego własne rzeczy/ a nie tego co żaluie: tedy bliż-
szy dowieść mimo Powoda/ że to sa iego rzeczy
własne. Speculo Saxon: Libro i. Articulo 15.

Pożyczy kto albo zastawi kónia/ szaty albo
którekolwiek rzeczy ruchomé/ iesli ten kto
mu zastawia/ albo pożyczu/ przeda/ zastawi/ al-
bo przegra/ albo by mu też wkradziono: Tedy ten
kto zastawił/ swych rzeczy patrzyć a wspominać
sye ma/ nie v kogo innego/ iedno temu/ v kogo
zastawił. Iesli by też zmarł ten v kogo zastaw-
wiono/ tedy od iego Potómka máią ttego pa-
trzyć a dochodzić. Speculo Saxonum Libro ij.
Articulo 60. X X X X

Pożyczana

Pożyczana rzecz/ każdy powinien wrócić
nie skazoną/ nie pogorszoną/ albo tak za-
placic wedle ważności. ¶ Ale kto da rzeczy ku
chowanu/ iako Łacinnicy zowa in depositu, ku
wierney rece: iesli zgoré/ albo wkradna/ albo nie-
przyaciel weźmie: tedy gdy przysięga dowiedzie
ten co mu chować dano/ że w tym zdrady albo
oszukania nie uczynił/ ani przyczyny temu dal:
tedy placic nie powinien. A z tęg przyczyny po-
życzana rzecz ma być placóna/ że tego używał/
albo używać mozelz: A tak wrócić nie skazóné/
albo zaplacic ma. Ale to co schować dadza/ po-
niważ używać t: go nie może/ tedy też placic nie
powinien/ iesli zgunie/ gdy iedno dowiedzie ten
kto chował/ że w tym oszukania żadnego nie u-
czynił. Speculo Saxonu Libro ij. Articulo 5.

Zastawilby kto v kogo bydle takie kónia/ al-
bo mu niał: gdy zdechnie/ tedy ten kto ie
chowal/ gdy przysięze/ że nie iego winą zdechło/
ani dal temu przyczyny: Tedy go nie powinien
placic/ tylko to traci co na nie dal/ albo za co ie
niał. Speculo Saxonu Libro ij. Articulo 5.

Dyby kto miałac Imienie w zastawie bu-
dował: tedy gdy Imienie wykupia/ ten

K ij

co bydo-

O zastaw: albo pożycz.

co budował/ może ono znieść chceli/ iako swé. A ten ktoby wykupował/ nie może mu tego bro- nic. Ale iesliby co zbudował/ albo oprowił/ w tym domu ktory mu zastawiono/ czegoby w o- nym domu rzeba/ izby pobit albo oprowic dat/ bez czegoby dom bez szkody byc niemogł: Tedy ten co wykupnie/ powinien oprowic to / co na oprowe nalozono. Jure Municip. articu. 140.

Zeczy pożyczanéy/ niema nikt k czemu in- nemu rzywać/ iedno thym obycaiem/ ktorym mu iey pożyczono. Na przyklad: Na- ietoby iednemu Konia na mile/ a onby na nim iechal daley: A tak w tey mierze powinien szko- de placic/ iesliby sye która przez to sstala. Ut de hoc Speculo Saxonum Libro i. Articulo 15. Et Speculo Saxonum libro iij. articulo 5.

Pożyczanych / albo ku chowaniu danych rzeczy/ nie może nikt hamować w dlugu/ ani w żadney rzeczy: Ale powinien to wydać temu/ kto to dat schować. Spe: Sax. lib. iij. art. 5.

Kto ku chowaniu rzecz która od kogo bie- rze/ ma iawnie brać: dla tego/ a snadzby mu dano rzecz kradziona chować/ któraby po- tym v niego naleziona/ tenby sye przal coby scho-

wać dat:

a ku chowa: danych rzecz.

xxxij.

wać dat: Tedy v kogoby ia naleziono/ o zlo- dzieystwo moglby byc obwinion. Speculo Sa- ron: Libro ij. Articulo 36. Abowiem kto rzecz kradziona tajemnie chowa/ uż jest iakoby sam vkradł. Speculo Saron: libro iij. articulo 5.

Dy kto pożyczzy/ albo zastawi rzecz kto- ra swoje/ a zginie albo ia vkradna: v za- dnego innego sye iey nie może vpominac/ iedno v tego komu wierzył. Aczkolwiek stoi w Arty- kule libro ij. articu: 32. ze ktoby swa rzecz nalazł v kogożkolwiek/ tedy iey dochodzić może: to sye ma rozumiec o rzeczach kradzionych/ a nie o po- życzanych: bo pożyczanéy/ albo zastawionéy rze- czy/ niema sye ni v kogo wlozniéy vpominac/ ied- no tam komu pożyczyl albo zastawil. Speculo Saxonum Libro ij. Articulo 60.

O Naiemnikách, a o Naymiech.

En co Imienie albo dóm v togo naymie/gdzieby nan zialowano, żeby naymie nie záplácił: A onby powiedział/ že záplácił: sámotrzec teg ma podeprzec že záplácił. Albo Pan gdzieby chciał dowiesć/ že mu nie záplácono / bližszy dowiesć. Može též Naiem wypowiedziec prz: dczasem Naiemnikowi/ ten co naymie/ gdy mu Czynszu Naiemnik nie zápláci: albo gdy ten co iego Imienie iest/ chce tam sam mieszkac/ albo tam budowac: albo gdzieby Naiemnik w onym domu nie porzesnie sye rzadzil a sprawował.
Spe: Sar. lib. ij. art. 59. z Jure Mun. art. 140.

Dy kto naymie dóm/ albo grunt/ rola/ ze szkoda ktraby sye kolwiek stala/ tedy nie tego co náiał/ ale co mu náiero iest/ gdzieby iest

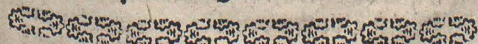
dno dóm

dno dóm albo Imienie wcale zostalo/ tak iako mu náiero: Ale w innych rzeczach/ iako w pożytkach/ szkoda ostawa przy Naiemniku: Abo wiem gdy pożytek ma/ nie da wiecéy/ iedno co zmóvil: Takže též gdzie szkoda ma/ niema dáć muiey/ iedno iako zmóvil. Speculo Saxonum Libro ij. Articulo 59.

Dy ten vmrze co náiał/ tedy Potómko- wie moga Naiemnika ruszyć. Speculo Saxonum libro ij. articulo 77.

Jeslyby Pan chciał ruszyć Naiemnika z Imienia ktróie mu náiał/ albo żeby on thěž chciał odzidz a w tym naymie daley siedziec nie chciał: ma to y Panu Naiemnikowi/ y Naiemnik Panu w czas opowiedziec: iesli vmrze Naiemnik/ potómeť iego powinien z onego Imienia záplácić/ iakoby on sam záplácił: albo iesli též Pan vmrze/ tedy temu ná togo Imienie przypadnie/ ma byc záplácono. Specu: Sar. lib. ij. artic. 59.

En co naymie/ može Naiemnika dgy mu Czynszu nie zápláci/ pociągac/ nie pozyc waiac go do Práva. Jure Munic. articu: 140.

O škodách

O szkodach domowych

Trzechy Dachowey swęgo budowa-
nia/ nie moze ni kt na
cudza ziemie puścić/
y powinien część do-
wom swęgo grodzić/
gdzieby tego nieczy-
nił/ szkoda króaby sa-
siadowi uczynił/ po-
winien nagrodzić. ¶ Gdzieby też Sasiad na
Sasiada skarzył/ z którymby miał ściane spo-
lne/ ażeby sye ściana kaziła dla starości/ żeby o-
prawy potrzebowała: tedy ma te rzecz przed
rzędem opowiedzieć/ aby go w tym wspomio-
no/ aby spolem z Sasiadem budował. A jeśli
nie skarzy ten co sye szkody boi/ a za tym budow-
wanie padnie na tego dom: Tedy Sasiad który
przyczynę szkody dal/ oprawić to powinien: Ale
óno drzewo co wpadnie do dwom Sasiadowę-
go/ Sasiadowi przyydzie. ¶ Żadny nie moze
drzewa ani budowania stawic/ ani kłasc do cu-
dzęgo domu albo dwom/ bez przyzwolenia tego/
ktoremby to fu szkodzić bylo: Albo 3. by z tym

biz miec

bizemieniem Dom albo ón Dwór kupion/ żeby
to mógł za Prawem uczynić. Speculo Saxon.
libro ij. articu: 49. Et Jure Munic. artic. 126.

Reminy/ Wychody/ Chlewy swinie/ od
ściany/ albo od ogrodzenia Sasiedzkie-
go/ bliżę trzech stop/ nie mają być stawiane: y
kożdy komin/ piec swoy/ ma tak opatrzyć/ aby
istry które leca/ domowi Sasiedzkiemu nie szko-
dziły. Wychody też/ które kto czyni podle do-
mu Sasiada swęgo: tedy aż do ziemie ma je za-
wzręc. Te Ustawę uczyniono/ aby ieden drugie-
mu szkody nie czynił/ aby kożdy piec swoy/ albo
komin opatrzył/ aby z tego niedbałości/ szkoda
nie była. A jeśliby takiego opatrzenia uczynić
nie chciał/ powinien istote uczynić: jeśliby szkoda
uczynił/ aby za to dosyć wdziałal. Abowiem
chociaby Sasiad o to nie żalował przed tym: A
wszakoz gdzieby sye szkoda sstała/ powinien op-
rawic/ dla tego/ że to Prawem opatrżono/ y r-
stano óno iest. Speculo Saxon: libro ij. articu: 51.
Et Jure Municip: Articulo 124.

Dom gdyby kto chciał budować/ albo mu-
rowac: jeśli Sasiad chce z nim spolne
ściane budować/ a nakład z nim spolem czynić:
tedy nie powinien ieden drugiemu placu swęgo

2

nie vsta-

nie wstąpić/ iedno spólnu ściáne budować/ albo mrować. Ale iesli Sasiad nie chce budować/ a nakładu uczynić: tedy temu kto buduje/ powi- nien mu wstąpić dla wywiedzenia ściány placu domu swęgo/ dwa łokcia na fundamencie/ a na gorze łokieć: a to dla tego nakładu/ który czyni ten co buduje/ że też te ściáne będzie miał spólna z nim/ iako y ten co buduje. A to sye tak zachowa- wywa z zwyczajem: a dobry zwyczaj/ tedy iesz za Prawo/ acz pisanęgo Prawa w której rzeczy nie będzie. % . % . % . % .

QOm albo budowanie na czyim giuncie iesz/ tedy za giuntem idzie: to iesz na czyim giuncie iesz/ tedy tego ma być y budowanie: To sye rozumie/ gdyby kto co na cudzym giuncie zbudował: tedy gdy wykupią z ręką tego ono Imienie/ inż ono budowanie przy Imieniu zostawa. Speculo Saron: Libro ij. Articulo 21. Et Libro eodem Articulo 53.

QKno kto uczyni do cudzego domu/ gdzieby na tym domie/ albo bżemie/ albo obowiazek/ albo powinowactwo nie było żadne/ przeco by to uczynić mógł: ma to zaśie swym kosztem zaprawić/ aby Sasiadowi tym nie vblżył. Speculo Saronum Libro ij. Articulo 49.

Dom

QOm Sasiada swęgo ktoby skaził/ zlamal czasu ognia/ boiac sye aby dla niego nie- zgorzał: iesli tam ogień dojdzie/ ten co skaził nie- powinien za to nic dać: Gdzieby ogień nie do- szedł/ powinien to zaśie oprawić: Gdzieby to swa wola uczynił/ nie z rozkazania Urzedowę- go/ tedy to sam powinien nagrodzić. Speculo Saronum Libro ij. Articulo 49.

Szkody swym dobytciem nikt nie ma du- giemu czynić. Pasterza nikt nie ma chować osobnego/ gdzie wszystka Wieś Pasterza chowa: dla tego/ aby Pasterzowi placęj która ma za pracę nie vnnieyszało sye. Specu: Saron: lib: ij. artic. 54. Abowiem gdzieby wolno kożde- mu Pasterza chować/ a Pasterza pospolitęgo/ gdzie zwykła rzecz/ że chowano przed tym: tedy byłaby krzywda tym vbogim/ gdyby pospolite- go Pasterza nie było: a vboższy przy chudobe/ Pasterza osobnego by sobie chować nie mogli.

Wsi albo w Wściecie/ cokolwiek sye w stanie ku pożytku ich/ aczby sye na to w- sytcy nie zwolili: tedy na co wietrza część przy- zwoli/ na to też ma przyzwolic mnieysza część lu- dzi. Specu: Saron: lib. ij. artic. 55. 8888

L ij

O Zwierze-

O Zwierzetach szkodzących.

Nies/kiernoz/ byt/ zwierze
 kozde/ Czlowieka albo tez bydle
 czyie gdy rani/ albo ochromi/ al-
 bo zabije: Pan czyie zwierze szko-
 de uczynilo/ wedle tego/ iako
 ktorey rzeczy szacunek a zaplate wstawiono/ do-
 sye uczynic a zaplatcic powinien: A to iesli ono
 dobycze albo zwierze/ iako iest pies/ gdyby sye o
 tym dowiedzial co sye stalo/ wezmie w swoje
 moc: ale iesli go do siebie nie wezmie/ y owszem
 wypedzi/ nie chowa go/ nie pasie/ nie napawa:
 nie winien za to platic. Ale ten komu w szkodzo-
 no/ albo komu sye szkoda stala/ ma wziac to by-
 dle iesli chce. Iure Municipali Articulo 123.
 Et Speculo Sax. libro ij. artic. 62. et art. 40.

Szkode albo obraze/ iesli ktho wezmie od
 Zwierzecia/ ktore z przyrodzenia szkodli-
 we iest/ iako Niedzwiedz/ Wilk: iesli ie kto cho-
 wa na miejscu tym pospolitym/ kedy Ludzie
 chodza/

chodza/ a obrazi kogo: powinien ten kto ie chowa
 platic. A iesli ie chowa na miejscu osobnym/
 izby kto nie maie tam co czynic szedl tam/ a w-
 zial obraze: Pan onego zwierzecia/ nie powinien
 tym obyczajem platic. Speculo Saxon. libro ij.
 articulo 40. Et Iure Munic. artic. 38.

O Sedziach y o spra- wiedliwosci czynie- niu.

Kozia kozdy/ niema innat
 sadzic/ iedno wedle Prawa pisa-
 nego: y nie moze ani ma innego
 Orzecu dzialac iedno wedle Pra-
 wa: a poki Prawa Maydebur-
 skiego stawa/ ma byc im sadzono: a gdzieby go
 juz niestalo/ z Prawa Cesarstkiego maie brac Or-
 zecy/ iako ku ktoreyby rzeczy nalezalo/ a wedle

O Sedziach/

tego sędzić, videlicet in defectu Juris Saxon: recurritur ad Leges. vt de hoc Specu: Saxon: lib. j. in Prologo. Et Spec. Sax. lib. iij. art. 30. et Specu: Sax. lib. ij. artic. 36. z lib. i. artic. 18. z lib. iij. artic. 44. Et Jure Munic. articu. 44.

Skarżyć albo Prawem czynić/ troiacy Lu
dzie z potrzeby czynić powinni: Naprzód
Opiekunowie o krzywdę Syerot którymi sye o-
piekają: Abowiem gdzieby o ich krzywdy nie
czynili/ tedyby powinni sami im za to dosyć
czynić. Potomkowie też własni/ gdyby Rodzi-
ca ich którego zabito/ powinni o to czynić: Boby
sprawiedliwie thym Dziedzictwo strącić mieli/
gdyby tego zaniedbawali. Maj też o cudzo-
stwo Żony swęy/ a to przeto/ że mu to sromota
nieście: a o sromote swa każdy powinien mówić.
Speculo Saxonum Libro j. Articulo. 62.

Sędzia żadny/ swęy rzeczy sędzić nie może.
Jure Municipali Articulo 27.

Sędzia niegdy może sędzić ty/ którzy nie są
pod tego Jurisdicya/ iako są Kupcy/ któ-
rzy y tu y owdzie Kupiectwa sprawują. Aczkol-
wiek pod onym Prawem nie są/ gdy ic pozwą/
odpowiedać tam powinni. Sp S. lib. j. art. 70.

Gdzie sye

y o sprawiedl. czynieniu.

pliiij.

Sędzie sye która rzecz Prawem pocznie/ tam
też ma koniec mieć. Speculo Saxonum
Libro iij. Articulo 13.

Szacunek swóy każda rzecz ma/ y tak każda
rzecz ma być płacóna/ iako jest wstawio-
na: Acz kto drożey szacnie na žalobie swęy/ ale
Sędzia ma y powinien to moderować/ iurta
Vergeldum. Speculo Saxon: libro j. artic. 68.

Sprawiedliwości nie powinni ani maia w
Mieściech inaczey czynić Káryce/ albo V-
rzednicy Mieystey/ iedno tym Prawem/ w któ-
rym siedzą/ to jest Niemieckim: oprócz o rany
y o głowe/ o to Polskim Prawem ma być sędzo-
no: a zwłaszcza kiedy komu innemu sprawiedli-
wość czynią w takich rzeczach. Ale sami między
sobą/ którzy siedzą w iednym Prawie/ o Kány/
Tedy w tymże Prawie/ y sędzić/ y odpowiadać
sobie maia: ale obcym Polskim Prawem/ tak iá-
ko sye napisáło/ sprawiedliwość czynić maia. A
o złodzieystwo/ tedy tymże obyczaiem Prawa/ w
którym siedzą/ sami sobie maia odpowiadać/ y
sędzić sye. Ale komu innemu/ tedy wedle oby-
czaiu ziemie/ tak iako tu jest wstawá w Podolu/
ma o złodzieystwo odpowiadać y sprawować sye

obwinióny/

obwinióny/ wedle obyczaju tamtey ziemie/ któ-
ry sye tu z żadnym Prawem nie zgadza. A ten
Artykul/ wedle zwyczaju a Prawa pospolitego
Polskiego/ ma być chowan.

S Ościnnie Prawo ma być przesze/ niżli tym
co tam mieszkają/ albo przylegli są: y ma
im być sprawiedliwość wezynioną/ ua daley do
trzeciego dnia. A za Goscia ma być rozumian/
który iednego dnia nie może doiechac do ónego
miejstca/ gdzie sprawiedliwości szuka. *Iure
Municipali Articulo 46.*

S Dy kto na kogo žalnie/ tam gdy mu sye
sprawi ón/ albo dosyc wezyni na kogo žal-
nie/ powinien mu też zasie odpowiedac tamze.
A wszakoż powinien mu sye pierwey vsprawie-
dliwic o co go winiua/ toż dopiero nani ma žalow-
wac o swe krzywdy: a póti mu sye niewsprawie-
dliwi/ r:dy then nie powinien odpowiedac/ co
pierwey žalował. A iesliby też wiele ich iedne-
go winilo/ tedy nie powinien im odpowiedac/
aż sye z pierwszym sadownie odprawi: a wszakoż
ma istote wezynic/ że sye vsprawiedliwi ko-
zemu. *Speculo Saxon. Libro iij. Articulo 13.
et articulo 12.*

Sedzić

S Sedzić ani skazowac za razem na pretce nie-
ma Sedzia/ w rzeczach innych: oprócz o
rzecz gwalthowna sadzić powinien / która od-
wloki nie cierpi / albo nieście na sobie Gorace
Prawo. *Speculo Saxon. Libro j. Articulo 70.*

S Sedzia żadny/ niema sadzić wedle wiado-
mości swey: ale iako wstyszy/ wedle žaloby
y odpowiedzi/ tak wedle tego skazowac y spia-
rowac sye ma. *Speculo Saxonum Libro ij.
Articulo 1.*

N Aklady z zwyczaju nie bywają inné skazo-
wane/ iedno ktorych kto Akry dowiedzie/
tam gdzie sye prawnie. A wszakoż na toby mia-
to być baczenie/ kto musi daleko iezdzic/ a dru-
gdy aż do Litwy za Krolem: takie naklady/ nie-
mogą być Akry dowiedzione: ale musi być na
nie dowod inny/ to iest Przysiega. Abowiem
kto wygra w Prawie ktorey rzeczy/ Tedy then
Prawem zwyciezony ma naklady placic/ ten kto
spisze tego/ o co sye prawowali. *Speculo Sa-
xonum Libro ij. Articulo 8.*

S Dyby kogo obwinióno przed Sadem o-
blicznie / a óny od Sadu wciékl / albo

M

odszedl:

odszedł: Tedy ty rzeczy/ o co sye przed Sadem
rzecz działa/ mają być Powodowi przyśadżone.
A gdzieby też na niewinnego żalowano/ Tedy
z niewinnego może być winny/ z piąci przyczyn.
Speculo Saxonum Libro ij. Articulo 45.

Sędzia niema nikomu vtráćć czasu prze-
dłużenia/ iáko w któręy rzeczy należy we-
dle Práwa/ iáko o dług albo o inné rzeczy pozwa-
nemu. Ale Powodowi nie dawaia dylacyey/ o-
włoki: Abowiém Powód ma dosyc czasu roz-
myślác sye ná to/ o co žalnie: Takze też ma być
vzyczońo czasu pozwanemu/ aby sye rozmyślił/
á odpowiedział. Speculo Saxon. lib. ij. artic. 2.
A wszakoz w niektórych rzeczach y pozwanemu
nie dawaia dylacyey/ iáko gdy idzie o rzecz má-
la/ która lácno może być rozpráwiona: á miedzy
v bogimi osobami dla vtráty á nakládu ich/ miedzy
dzy tymi zárazem spráwiedliwosc ma być: Gdyž
lácna odpowiedz w Práwie/ Iž kogo pozowa/
ma przéc albo znác. Gdzie też idzie o gwáltó-
wne rzeczy/ o co zárazem spráwiedliwosc czynic
powinna rzecz. Jesli też kogo vbija/ albo o
sfalszowanie Listów/ przeciw tym co falsznia/
albo przeciw tym co ie pisa/ albo co ie nosza/ ál-
bo przeciw Swiádkóm falszymym: zárazem po-
żalobie ma przéc albo znác. Wszakze w tych rze-

czach ma

czach ma obróne pozwany wedle Práwa/ y dy-
lacye. Speculo Saxonum Libro ij. Articulo 3.

Roge wolna/ iedná Wieś drugiey ma dáć
ode wsi do wsi: á koby sobie nowa dro-
ge czynil/ gdzie iey przed tym nie bylo/ tedy mo-
že być o to Práwem pociagnion. Specu. Saxo.
lib. ij. artic. 27. z art. 47. A droga ma mieć ósmi
stop w szerza. Speculo Saxon: lib. ij. artic. 59.
Et Jure Municip. articulo 131.

Co ná Sadzie siedza/ nie máia takich rze-
czy przypuszczác á przyymowác/ iž gdyby
kto rzecz swa/ która w Práwie wiedzy/ spuscił/
albo przedał możniczszemu albo przeloższemu/
dla veisnienia vboższego/ aby to vboższemu co
škodzić miało: y owszem taki który spuszcza/ ál-
bo przedaie/ swa rzecz trácic ma. Speculo Sa-
xonum Libro j. Articulo 48.

Esliby komu láiano/ á ón też zášie láial/ á
odmawial: nie powinien takich stów o-
prawowác/ gdyž odmawia/ á nie sam począt-
kiem/ aby przyinawial: bo nie powinien niht ni-
komu czynic poczciwosci kto mu láie. Speculo
Saxon: libro ij. articulo 16. et lib. iij. artic. 45.

Czby kto był nie winien/ winnym stać sye
może z tych przyczyn: że złodzieyska rzecz v
niego zastała/ wrocić mu ją kaza/ a on nie wrocił.
Speculo Saxon: Libro ij. Articulo: 36. Kto nie-
dopuszcza szukać v siebie gdy z Sądū posła. Spe-
culo Sax. lib. ij. artic. 22. z art. 13. Albo ktoby
kogo zlaiał/ zesromocił: a skazano mu/ aby mu
tho oprawił. a onby niechciał/ winien ostawa.
Speculo Saxon: lib. j. artic. 68. Gdy też odpo-
wiedać niechce/ gdy nan żalnia o co przed Sa-
dem/ iuz winien ostawa. Speculo Saxo. lib. ij.
articulo 45. et Specu: Saxon: lib. ij. artic. 39.

RAranie na gardle albo na zdrowiu/ tedy
tym personam ma być odwołczono: Nie-
wieście bżemienny/ aż porodzi. Dziećciem/ kto-
re ieszeze ku látom nie przyszło/ a Opielalnikaby
nie miał: Tedy odkładają do drugiego Sądū/
aby Opieluną miał. Szalonemu/ aby poznano
iesli z szalenstwa tho vezynil/ albo z innéy przy-
czyny. Speculo Saxon: Libro ij. Articulo 3.
et libro ij. articulo 55.

Mnimania/ trzech rzeczy niema niht czy-
nić: Naprzód/ że mnima a pewnie niewie/
przysiędz niema. Wtóre/ niema niht sędzić z

mnimaa

mnimania: a bowiem mógłby w tym omyłke a
krzywde uczynić. Trzecié/ o mnimaney rzeczy
niema być tak dzierzano/ iako iuz o pewney wia-
domey prawdzie. Speculo Saxonum Libro ij.
Articulo 8. ❧ ❧ ❧ ❧

Sędziowie/ Przysięznicy/ trzeźwo mają sa-
dzic/ y skazania naydować. Specu: Sax.
libro ij. articulo 69. et lib. j. artic. 59.

Sędzia żadny ani srodzey ani też lžey/ o wy-
stępy niema sędzić/ iedno iako w Prawie
napisano. Specu: Saxon: libro ij. articulo 86.

O Duchownego Sądū/ gdzieby Swiec-
ki Swieckiego pociagnal/ o rzeczy które-
by sądowi Duchownemu nie należały/ a o szko-
deby tym przyprawil drugiego: Tedy gdyby go
o to Prawem pociagniono: winami ma być ka-
tan/ y szkoda ma oprawić temu/ kogo pociąga do
Duchownego Sądū. Speculo Saxon: libro ij.
Articulo 87. Et Jure Municip. articulo 28.

Sędzia gdy siedzi na Sądzie Gaiónym/ te-
dy coby sye przed nim działo/ może świad-
czyc/ y z Przysięzniki: a inedy/ thedy nie waży
świadectwo tego: kiedyby mu wiary nie dano/

M ij

musiałby

musiałby przysiądz. Speculo Saxonum Li-
bro iij. Articulo 88. % % %

N Czokolwiek iest wiele rzeczy różnych/ wszak
że iednak k sobie podobnych. A tak iedno
Prawo z drugiego pochodzi: A przeto w skaza-
niu rzeczy iednego Prawa używać możemy. A
bowiem gdzie sa rzeczy k sobie podobne/ tedy też
Prawo podobne iest ktemu. Bo gdzie iedna rzecz
tu której podobna/ w takich też rzeczach iedno
Prawo ma być. Speculo Saxonum Libro j.
Articulo 9. Et libro ij. articulo 12.

Sędzia/ to iest Burmistrz/ Wójt/ może być
przeswiadczon we dwu rzeczach: Iżby
sprawiedliwości niechciał uczynić/ gdyby iey
niego żądano: A ten co o to żaluie/ miianie
Świadki którzy przy tym byli. Tedy Powód prze-
ciw takiemu Sędziemu/ samotrzec ma dowód
czynić. Albo gdzieby sye Sędzia chciał odwieść/
tedy samotrzec z równymi świadki/ którzy prz-
ciwko temu świadczyli/ ma sye odwieść: a to w
tych rzeczach/ które o pothoczne krzywdy/ albo
sprawy między ludźmi sa. Ale gdzieby było oko-
ło tey sprawy/ o którąby na gardle albo na zdro-
wiu karać miano/ gdzie sprawiedliwości nieczy-
ni: Powód samosiódni ma tego dowieść. vt de

hoc Ju-

hoc Iure Municip. articu: 17. Z łakómstwa/ z
boiażni/ za dary/ z nienawiści/ niema sye bac bo-
gątfzego/ aby temu dla strachu/ albo komu k wo-
li/ miał swoy Sad niesprawiedliwy czynić/ albo
sądzić z nienawiści/ iżby sye na tego gniewał/
albo z łaski/ iżby komu życzył/ niema sądzić/ ie-
dno Bogą przed oczyma mieć. Iure Municip.
Articulo 18. % % % %

Sekrety Sądowe/ z tych przyczyn mogą
być skazone: iesli ie Sędzia czyni ten kro-
temu to nie należało/ to iest/ nie w swey Juris-
dicyey: iesli sye nie zgadza z Pozwę/ to iest/ o in-
ne pozwano/ a o inne skazał: iesli też taka Sen-
tencya niema w sobie albo zdania w stracie ie-
dne strone/ albo wolności uczynienia: iesli przez
stron/ iżby strony nie były/ albo pozwanie przed
tym nie było: iesli też w Swieto Sentencya sye
stanie/ albo nie na tym mieysku/ gdzie zwykły
bywać: O czym w Cesarfkim Prawie. A zwa-
żczą gdy Sędzia nie w swey Jurisdicyey De-
kret uczyni. vt do hoc Speculo Saxonum Li-
bro j. articulo 59. % % % %

Innyim Prawie nie powinien niest odpo-
wiedać/ iedno z tych przyczyn: Napierwcy
acz w innyim Prawie sędzi/ ale tam imienie ma
gdzie go

gdzie go pociągniono: A tak dla óney majątności która tam ma/ powinien odpowiadać. Speculo Saron: lib. iij. artic. 25. Et Jure Munic. artic. 28. 7 art. 66. ¶ Wtóre/ gdyby kto tam jakiś występ uczynił/ tam w ónym Prawie gdzie go pociągniono/ tedy tam powinien odpowiadać. ¶ Trzecie/ gdzie kto kupczy albo sye żądłusz/ tam też powinien odpowiadać. ¶ Czwar-
te/ gdzie kto žalnie w Prawie/ tam też zaśie w sprawiedliwie sye ma: Jako o tym Specu: Saron: libro i. articu: 61. et lib. iij. artic. 79. 7 lib. eodem, artic. 26. 7 lib. j. art. 70. et Jure Munic. articu: 28. A iż Sedzia z Drzedu swęgo może wszelakie sprawy sędzić: Jako o tym Speculo Saron. lib. j. artic. 59. Wszakże ma opatrzyć się na baczeniu mieć/ aby tych rzeczy/ któreby iego Prawu a sadowi nie należały nie sędził. Jesliby też kto do iego Sadu pociągnion był o rzecz którąby iego Sadowi nie należała/ iesliby sye nie wymował do swęgo Prawa/ ale tam odpowiadał: inż to nie Sedzięgo winą bedzie/ ale tego co sye nie wymował. Abowiem inż skazanie bezdzie powinien cierpieć: któreby nic nie wazyło/ by sye był w Sad nie wdawał/ a do swęgo sye Prawa odzywał. Jure Municip. Articulo 28. Ale iednak tho sye wszystko zamyka w Artycule Speculo Saronum Libro iij. Articulo 25.

Odpowie

¶ Dpowiedzić na žalobę ieden drugiemu powinien Sadownie: oprócz tym którzy sa na slawie a na poczciwości smazani/ iako sa złodzieje/ zbojcy: iako o tym Speculo Sar. lib. j. artic. 37. Albo którzy sa wywołani/ albo wypowiedzeni. Speculo Saron: libro j. articulo 38. Albo gdzieby sye odkupili/ gdzieby ie karać z Prawa stómotnie skazano. Speculo Saron: lib. i. artic. 40. Albo też żywor albo członek odkupili/ w czymby inż byli skazani. Speculo Sar. lib. j. articulo 65. Gdyż też tacy gdzieby ie potym o co winiono/ w żadney rzeczy brónić sye a odchodzić przysięga nie moga. Speculo Sar. libro i. articulo 39. et lib. iij. artic. 16. Et Jure Municipali Articulo 4. et articulo 22.

¶ Lugu ieden na drugim niema dochodzić w innym Prawie/ iesli obadwa sa a siedza w iedney Jurisdicyey/ to iest w iednym Prawie: a zwlaszcza gdyby dluznik był ośiadły. A iesliby kto pociągnął do inney Jurisdicyey/ ni-
śli tam gdzie siedza ci obadwa: a ten obwiniony ciągnąłby sye do swęgo Prawa/ iesli go nie odesła/ a ten pociągnie ku Prawu tego co mu w inney Jurisdicyey trudność a szkódę żadał/ że go tam pociągnął/ gdzie go ciągnąć niemiał/ y

A

dowiedzie

dowiedzie tego Listem od ónego Sadu do kóś
rego go było pociągnióno: tedy ten który go po
ciagnął do innego Práva/ powinien szkódę á
nakłady oprawić. Jure Municip. articulo 68.

W Práwie kogo winia/ powinien w odpo
wiedzi swéy albo przec albo znac: oprócz
izby kto powiedział áczyby sye nie przal/ ale że inż
dawność temu wysła/ o co go pozywa: albo iz
by sye wymował do swéy Jurisdicyey/ á do
swégo Sedziégo. Speculo Saxon. lib. ij. art. 3.

O Appellacyach.

Appellacya / chę
idzie do sześci niedziel
tedy Pan jest w Zie
mi: ale gdzieby Paná
w Ziemi nie było/ do
któreś sye Appellacya
ciągnie: tedy do ósmi
nascie niedziel Appelo
lacya składaia. A w
szakże tá sześć niedziel nie miałaby sye rozumieć/
tedno gdy Pan do Ziemi przyjedzie. Speculo

Saxonum

Saxonum Libro ij. Articulo. 12.

Sentencya/ to jest skazanie/ gdyby czynio
no: Tedy ten komu by sye krzywda wi
działa/ natychmiast ma przeciw temu mówić á
do swégo Pana wierzchniego appellować: abo
wiem kto milezy/ á nie mówi o to/ ten inż przy
zwala ná Dekret. Speculo Sax. lib. ij. artic. 6.
Et Jure Municip. articulo 14. et artic. 20.

Appellacie gdy kto/ á nie przyniesie ná dal
szym dniu gdy inż Koł przypada skazania/
albo rzeczy pomocney/ albo nie dowiedzieli Le
gale impedimentum: tedy swa rzecz traci/ ten
co appellowal. Speculo Saxon. lib. ij. artic. 6.
Et Jure Municip. Articulo 14. z articulo 21.

Appellacya gdy kto uczyni/ tedy w téy rze
czy ani skrona/ ani Sad/ niema dalej po
stepić/ áz Appellacya przez Sedziégo do kórego
appellowano/ będzie odprawiona. Jure Muni
cip. articulo 14. z artic. 17. Et Speculo Sax.
libro ij. articulo 12. et articu: 13.

Appellować od Jednaczyów niht nie może.
Spec. Sax. lib. ij. artic. 55. z lib. ij. art. 11.
Et Jure Municip. articulo 11. §§§§

U ij

O Prze

**O Przekazkach, prze-
ktożre sye ieden może
wpiat, gdyby ku Prá-
wu nie stánat: iako**

Lácinny zowa

LEGALE IMPEDIMENTVM.

Legale Impedimen-
tum, To sye Polstim iez-
kiem rozumie/ Przyczyna
sluszná á Spráwiedliwa/
prze która/ gdyby kogo zá-
stála á zászla izby niemógl
dosyc wczynic Sadowemu
skazaniu: tedy sye tym wymowic może/ żeby v
Sadu byc niemógl: Naprzód gdyby wieznem
byl. Niemoc cieszka takowa/ prze ktoraby przyd-
niemógl do Sadu. Gdyby téz byl na pielgzy-
mowaniu/ żeby mu tego przed tym/ pókiby nie-

všedl

všedl nie powiedziano/ albo go zápozowano: te-
dyby sye thym wymowic nie mógl/ gđzieby mu
opowiedziano. Wyprawá woienna/ albo téz
wielkie wylanie wód/ żeby przebyc nie mógl: ál-
bo ktoby byl w innych Ziemiach ná kupiectwie.
A tak tym sye ieden wymowic może/ że o szkóde
nie przyydzie/ gdy iedno tego wedle Práva do-
wiedzie przysiega: co ma wczynic/ albo Posel/
któzy ty rzeczy opowieda/ albo ón sam gdy sye
wroci/ od kogo te rzecz opowiedaia. A ná woleý
bedzie Powodowey/ to iest/ tego któzy záluie/
kogo bedzie chciał przypuscic ku przysiedze/ iesli
Postá/ któzy opowiedal przyczyné która z tych/
czyli sámego ónego czyia rzecz iest/ gdy bedzie.
A gđzieby tego przysiega nie dowiódł/ vpádnie
w swéy rzeczy. Takze téz Rekoymia že powinien
odpowiedzic/ zá kogo reczyl. Na téz odpowie-
dzic/ gđzieby która przekazka z tych byla/ gdyž
wšytké obróne Rekoymia ma miec/ ktoraby przy-
sluszála temu zá kogo reczyl/ á ktoraby slusznie
z Práva byc miała. Speculo Saron: Libro ij.
Articulo 7. Et Jure Municip. articulo 47.

¶ O Jarmarkach.

A Jarmarkach wiele sye tego przygadza/ że podane zinnego Prawa sadza o koźda rzecz / o którąkolwiek kto żaluie / tu krzywdzie nietylko ónym które sadza a nięgy wciążaig / ale też y tu krzywdzie tym / pod których wierchności sa : y przezwali to Jarmarcznym Prawem / ci co krzywdę czynią. Gdyż którymkolwiek Miasztam Jarmarki dawają / nie opisują tego / aby co czynić mieli z krzywdą czyia : Aczkolwiek w Maydeburckim Prawie napisano / w których rzeczach w innym Prawie niżli w tym w którym siedzi / odpowiadaćby koźdy powinien. A wszakże iż zwyczaj też za Prawo iest : tedy ten obyczaj był zawsze / y ma być chowan tu v nas w Polsce / że nie mają być inne rzeczy sadzone / iedno gdyby kto obiecał albo sye wiścił / tam na tym miejscu gdzie Jarmark / iżby albo dług placić / albo kupia postawić miał / a nie uczynił temu dosyć. Także też Kętoymia / gdyby reczył za kogo / tedy także też może być z nim czyniono / iako y z Jscem /

bo o iaz

bo o iakieżkolwiek dlugi albo występy / gdyby nie osiadły był / a tamby go przysięgniono / tam sye wiścić albo vsprawiedliwić ma. Też w przydawaniu / w kupowaniu / któreby tam na Jarmarku czynili / gdyby iaka różnica przyszła / tam sye o to mają rozprawić. Gdyby też v kogo krążdżiona rzecz zařtano / albo iżby tam iaka fałszywa kupia przedał / albo gwałt uczynił / albo kogo zabił / ranił tamże : Tedy z strony występu może tam być sadzon. Ale o inne wszystkie rzeczy nie mogą sadzić chocia na Jarmarku / wedle starodawnego zwyczaju / który iest za Prawo. Bo iuz by w ónym Prawie w którym siedza sprawiedliwości szukać nie potrzeba / gdyby sye mieli sadzić na Jarmarkach o wszystko : coby był y zly przyklad / y wielki wścib ludziom. A też in Jure Nunc. art. 28. in Glossa. tam wyrażono / w których rzeczach kto powinien w innym Prawie odpowiadać. Bo y krzywdaby była Panóm tym czyj by poddani byli : y nie trzebaby iuz tym obyczajem sprawiedliwości szukać / tam gdzie mieszkanie mają : gdyż to Regula Juris, Quod Actor sequitur forum rei. Juzby sye tym gwałcił Jurisdicya tych którzy imienia mają est omni Jure et dominio : bo koby mógł o koźda rzecz gdzieżby kolwiek zařtał tego / od kogoby sye krzywdę mienić mieć / sprawiedliwości na nim dochodzić /

iuzby

uzby nie trzeba sprawiedliwości szukać w oney Jurisdicyey gdzie poddany siedzi. A tak et ex Jure, 7 ex consuetudine, każdy tam powinien in illa Jurisdictione Sprawiedliwości szukać/ gdzie kto osiadł/ præterquam in istis casibus, iako sye napisano. ❧ ❧ ❧ ❧

O Wielkierz.

Majestatem, Wielkierz: który sobie Miasteczynią/ na thy sye ściągają/ którzy nani przyzwalaia/ albo którzy ij sobie stawiają prawo. A gdy sye włazuje/ że tak przed tym sądzono/ albo y wierzchni Pan potwierdzi: Tedy ij powinni dzierżec ci co nani przyzwalaia/ a co pod tym Prawem siedza. Bo by to miało sye ściągac na inne/ iuzby to był nie Wielkierz/ ale Prawo: a osoby które nie representuis publicam personam, tedy Prawa stawic nie moga. Speculo Saxon. Libro ij. Articulo 47. Et Jure Munic. Articulo 1. et articulo 22. 7 artic. 14. et art. 44.

O Przywi-

O Przywileiach Chy- rographiech/ y o Lecie własney. ❧

Snyby kcho List na sye dał/ a dowodzono by nani tego Listem/ a onby sye Pieczęci swęy przal: tedy gdy samotrzec przysieze/ że to nie tego Pieczęci jest ani była/ tedy wolen bedzie. Speculo Saxonum Libro j. Articulo 15.

Przywileie thym bywaia tracone: Na przod/ iesliby skrobany byl/ albo znaćnie co przypisano: albo iżeby włazował do innego pierwszego Przywileia/ a tegoby pierwszego nie bylo: iesliby też przeciw pospolitemu pożytku co bylo na nim: albo gdzieby dano do czasu/ a czas ten iuz minął. Gdzieby też dano na przeciwko

O

Prawu

Práwu czyiemu/ Któryby pierwéy Práwo miał. Jesliby go téż kto nie używał/ albo inaczej go używał/ niżli iego Przywiley obmawia. Speculo Saron: libro j. articu: 49. A tak Listy gdy ie do Sadu przynosza/ pilnie máia być oględowány. vt de hoc Specu: Sar. libro ij. artic. 42.

O Slugách.

Slugá któryby rzeczył/ czy Pána swégo przedał/ przegial/ albo zástáwik Pan tego Práwem v kogo rzeczy się dochodzić y dóydz może. Wszakże ty dwie rzeczy Któreyby Slugá albo Syn/ Który za sluzge ma być rozumian/ w takiey mierze co uczynili/ tedy Pan powinien dzierżec. Pierwsza rzecz Kiedyby Kupiectwo sprawować powezono/ a zwołaszczą gdzieby im Pan Pieczęci zwierzyl/ aby iego imieniem sprawowali: co Slugá w tym uczyni/ powinien Pan dzierżec. Druhá/

gdzieby

gdzieby ty dómy/ iáko karczmy skład pożytki idá/ sprawować im polecit: iesliby co sluga w takich rzeczách uczynil/ przedawáiac/ albo kupuáiac/ albo pożyczáiac/ tak izby óná rzecz należała a ciagnetá sye k temu/ co mu powezono: tedy to Pan powinien dzierżec. Albo gdzieby téż Syn albo Slugá uczynil/ coby ku pożytku Oycá albo Pána bylo: izby pienieczy ná to pożyczyl/ aby dlug był záplácon/ albo slugam/ izby ich myto záplácono/ albo ie téż stráva opátrowano: albo gdzieby iuz dóm v pásc miał/ izby go z ónych pożyczanych pienieczy opráwiono: tedy Pan powinien to dzierżec. Specu: Saron: libro iij. articulo 6.

Slugá gdy bez przyczyny od Pána swégo odeydzie/ albo vciecze: powinien tylé Pánu záplácić/ zá co go Pan zmówil. A iesli co przed tym wziął ná myto/ tedy powinien wzdwoy nasob tho záplácić. Speculo Saronum libro ij. articulo 32. Et Jure Munic. artic. 80.

Slugá wolny/ gdzieby o zapláte Pána swégo pociągá/ ma tego przysięga dowieśc. Ale iesliby Pan ciagnal sye do tego/ a dowieśc chciał/ że mu záplácił/ Tedy bliższy bedzie dowieśc niżli slugá. Speculo Saronum Libro j. Articulo 22. Et Jure Municip. articulo 78.

S Luga wiednány/ od swého Pána nie moze
odidz przed časem póki nie dostuzy/ oprócz
dwoiey przyczyny: Albo zeby sye Ozenil/ gdyż
Małženstwa Swietego niema nikt przekazać.
Duga/ gdyby ná sluge przypádlá Opietá ktró-
rych dzieci/ ktróymiby sye opiektáć musiał: abo
wiem Pánu nie bedzie tak wielká škoda/ chocia
sluga odehyd/ iakaby byla dzieciám/ gdyby bez
dac ich Opietálnikiem/ nie dozrzal ich. A tak kto
co czyni czego Práwo dopuszcza/ zá to nic niepo-
kupuie. Speculo Saxon: Libro ij. Articulo 33.

W An žádný nie powinien o wine slugi swó-
go odpowiedáć: oprócz gdyby go obwie-
nióno/ twojá wola/ twojá pomocá sye to sstá-
lo: tedy powinien o to w Práwie odpowiedáć.
Iure Municipali Articulo 80.

Z A sluge Pan nie powinien wiecey zápláć/
gdyby przyszlo ná iáká opráwe/ tylko ilé iego
mytá v niego sstawa: oprócz zeby z Pánskiego
rozkázania co uczynil/ albo zeby z Pánskím wie-
dzenim to uczynil. Iure Municip. Articulo 80.
Et Speculo Saxonum Libro ij. Articulo 32.
Et libro iij. articulo 6.

S Luga gdy vmrze/ tedy Pan powinien zá-
pláć myto iego bližszym/ to co sluga zá-
služil/ á co sludze miał dáć/ á co záslužil do čá-
su smierci swéy. Takže též kiedy Pan vmrze/ te-
dy Potómkové iego/ powinni slugám sluzbe
pláć: á gdjeby Potómkové nie znali sye k te-
mu/ á zápláć nie chcieli: tedy przeciw Potóm-
kóm bližzy inž sluga dowieśc/ ná sluzbe swóie.
Iure Municipali Articulo 80.

S Luga rzeczy Pánskích przegráć nie moze:
Bo gracz iest iako Zboycá/ bo by mógl in-
náć miéc thego pniadze z ktróym gra/ i zeby ié
mógl wydrzec albo vkrásc/ tedyby nie grał: ale
iž tego nie moze uczynit/ igrá tego dostáć chce.
V kógo též falsztywé kóstki naydą/ ma byc karan
iako Zlodziej. Speculo Saxonum Libro iij.
Articulo 6.

O Prokuratorách.

Prokuratorá po-
winien Sedžia dáť/
ktoby go niemial / tro-
óni prosi. Speculo
Saxonum Libro 1.
Articulo 60. Et Ju-
re Municipali Artic-
culo 16.

Prokuratoromi nie moga býť / á zvlášť
w Swieckich rzeczách / ludzie nie spelu-
go rozumu / lat rostropnych iesze nie máiacy.
Káčerz / Mnich / Zyd / Kaplan / Uiewiásta. Ju-
re Municip. articulo 16. Et Speculo Saxon-
libro ij. articulo 63. Et Jure Munic. artic. 42.

Prokurator gdyby go Sedžia dal komu-
aby od niego rzecz mowil : wymówić sye
z tego nie moze. A gdyby sye wymawial / bez
slusnych przyczyn : tedy go Sedžia slucháć bez
tym niewinien / y moze mu zakázac v swého Sa-
du mowić. A ty przyczyny sa / z ktorých sye slus-
sznie moze wymówić : Naprizod / gdyby mial mo-
wíc prze-

wie przeciw Panu swemu / przeciw powinnym
á krewnym przujacióm : przeciw innym powi-
nien mowić / gdy mu Sedžia káže : albo gdyby
mial zášćie á nieprujazi z tym / od kogoby mó-
wíc mial / tym sye téz slusnie wymówić moze.
Speculo Saxonum Libro j. Articulo 60. Et
Jure Municipali Articulo 42.

Prokurator / ktorýby co zdrađliwie vczynil /
izby vmyslnie á dobrowolnie ku škodzie
tego czyieby rzecz spráwowal / dal ná sobie
zysťac : albo téz wiedzac iuz polozenie rzeczy / y
obrony strany tej / czyiey sye rzeczy spráwować
podial / zeby do strany przeciwney przystal / y
spráwowal albo brónil rzeczy ónego / przeciw
któremu býť mial / ku škodzie piérwszego którie-
go rzeczy spráwować sye byl podial : zá to táka
wine á pokute odniešć ma / iz bezecnym
zá to býť ma. Speculo Saxon-
Libro j. Articulo 60.

¶

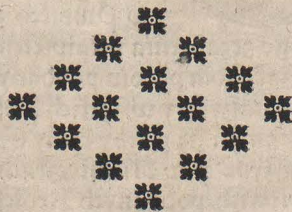

Then Artykut, acz w
Maydeburskim P^rawie
 nie napisany jest,
 ani k niemu nalezy:

Alle iz postawion w Polskim Prawie z slusznych
 przyczyn / w rozniczy ktoraby sye mogla niegdoy
 przydac / iakoz y przydawa / miedzy Szlachta a
 Mieszczyany / okolo Gwaltow / a imowania
 Szlachty w Miesciach: tedy aby swowolnie albo
 bo opili / swowolenstw a gwaltow nie czynili
 w Miesciach / a tym smieley / gdzieby zadnego
 karania o to niebylo. Mieszczyanie tez aby leda za
 przyczyna a wkwaplivoscia na gardla Szla-
 checkie sye nie wspięzali: pomiewaz tez tho by-
 walo / iz w nocy Ludzie pijani / sadzili y karali
 na gardle Szlachte. Tedy aby na obiedwie
 stronie bylo powciagnienie: Szlachta azeby
 gwaltow nie czynila / a Mieszczyanie tez aby sye
 na gardla ich nie stwapiali: Tedy ty Artykuly
 w Polskim Prawie sa napisane / ktore sye thru
 Polskim ięzykiem napisaly. Alle iz w malych

Miaszcz

Miaszczkach od swowolnych ludzi / wielkie sye
 gwalty dzieia / nietylko ku krzywdzie tym / kto-
 rym sye gwalt dzieie / ale tez y Panom a Szlach-
 cie / w ktorzych Miaszczkach ich poddanym takie
 gwalty bywaja czynione: a wbdzy ludzie co nie
 umieia ani o tym Prawie wiedza / boiac sye kara-
 nia / bronic sye nie smieia. Tedy aby wiedzieli za
 iakim gwaltem / mozonoby Szlachte imowac /
 a co za gwalt moze byc rozumiano / izby sye nie
 potrzebnie ni nakogo nie stwapiali: ale tez gdzie
 by im do tego przyczyna dano / aby Gwaltow-
 nika ieli: tylko aby sye we wszytkim wedle
 Statutu zachowali. Bo kto co wedle
 Prawa czyni / tedy o to w pokuty
 nie wpada / ani o to kara-
 nia zasluzy. ✕

Statut okolo Gwał-
tów w Łorunii wzy-
niony: Łoku

M. D. XX.

Zbytá powstátá
roznosc wielka / á skro-
dliwa w Krolestwie ná-
szym między Szlachta á
Miastry / o to / iż Szlach-
te ná Gwałcie zárazem
imowano. My ná ten
czas dla walki króásmy
w Pusiách zabáwieni /
dla wieczného zrzádenia
vstáwiciésmy nie nie-
mogli: á wszakóz dla poko-
im poddáných nášzych /
zá ráda Rad nášzych y
wszytkich Postów Ziem-
skich vstáwiamy: Iż gdyby
który Szlachcic w
Miescie naszym / y w
Miaścyczkach Duchow-
nych y Swieckich / pod-
dáných Krolestwa náš-
zego / ná Gwałcie przez
Vrzad Mieyski bylby iet /
tedy taki Szlachcic ná
Gwałcie poimány / ma

byc dzier-

byc dzierzan ná Katuszu /
Miasta albo Mia-
steczka / gdzie go poima-
ia. A wszakóz Vrzad
Mieyski niema go sadzic
ani karac / alez zá ob-
wieszczenim á zá zádanim /
ich Starosta albo
Podstarosci / w ktorego
Starostwie albo Vrze-
dzie Miasto albo Mia-
steczko lezy / przy tym
Sadzie ktory osadza prze-
ciw temu Gwaltownik-
owi bedzie. A gdzie
Starosta albo Podstaro-
sci nasz ná iedne skazni z
Vrzadem sye zgodza: Tedy
ten Szlachcic wedle skaza-
nia Starosciwego albo
Podstarosciwego / y
Vrzedu Mieyskiego / ma
byc karan. A iesliby
Starosta nasz albo Pod-
starosci / nie mogli sye
zgodzic z Vrzodem
Mieyskim: tedy ten
Szlachcic w poeczimym
wiezieniu ma byc dzier-
zan tak dlugo / az od
Miestatu nášzegó
Krolewskiego / náute
Starosta y Vrzad Mie-
yski bedzie miał / iako
takiego poimanego /
skazac á karac máia: á
w tym czasie dawnosc
nie póydzic / ani sye
iz ten wiezieni bedzie
mogl bronic. A iesli-
by w ktorym Mia-
steczku albo w Miescie
przeiwy Vchwale wy-
stapil / á nie zachowal
sye: Tedy przez
Staroste nášzego /
pod ktorego
Jurisdicya á w Powie-
cie to Miasto albo
Miasteczko bylo /
Burmistrz ná ten
czas bedacy z
iednym Káycem máia
byc poimáni /
y máia byc scieci.

**Druhí Státut ktemu
thěž / vszakže ničo od-
mieniony. Roku
D. D. 1464.**

G sye Gwałtów
w Miesciach albo w
Miaszczkach Króles-
stwa nášego dotyczy:
Jesližeby który Szląc-
hćie Gwałt uczynil/
w Miesćie albo y w
Miaszczku / iżby křo-
wego Czlowieká wbił/
albo křzywde gwałtem komu uczynil: Jac go
Mieyski Drząd može / ale go ani sadzić / ani ná
karanie skázowác takiego / iedno przy
oblicznosci Drzedu Grockie
go nie máiz.

**Státut Króla Zyg-
muntá Augusta.**

S Státucie Thoru-
skim Roku M. D. 1570.
opisano iest dostatecznie/
Jako sye máiz zachowác
Mieszczanie okolo Szląc-
htry: który wewszem dzie-
zan być ma. Który Stá-
tut uczynion Roku M. D. 2.

Ižby omylká nie byla / iakiby Gwałt miał
być / o kterýby Szlącćie gdyby byl poi-
man / ná gardle mógł być karán: Tedy gdyby
ná Ryntu / ná Podsienu / albo w Domiech/
Mieyskie ludzie ónego Miasća bil / ludzi rabał /
ná Dóm sye ná kogo dobywał / albo též kómory
odbił / albo bialym glowam gwałt czynil / ál-
bo ludzi rozbíjal z ich máietnoscí / moca / gwał-
tem im bral / gdyž y ná dródze tego czynic niedo-
puszcza / aby křo kogo lupic miał / ale o to karza-
á owszem wíec w Miesćie: Taki može być be-

spiecznie poiman/ iako Gwaltownik/ y moze byc przeciw temu postepowano/ iako to w Statucie stoi. Ale gdzieby kto gospoda skal/ zeby tam kto do niego przyszedl/ albo zeby z kim gral/ albo w Karczmie pil/ izby kogo ranil/ Nieszczanina o nego Miasta/ tym gwaltem nie czyni/ y na gawdle o to karania nie zasluzy. Bo to juz za gwalt nie moze byc poczytano/ ale za zwade.

Jest też to poniekad nie mały gwalt/ który ma być rozumian/ nie za iedney osoby krzywde/ ale za wszystkiego Miasta/ a za krzywde pospolitą ich: Jz drabiny/ które ku gaszaniu ognia/ nagotnia/ posieka/ porabia/ naczynie w którym woda stoj przed Dómem/ dla gaszania ognia/ także: a snadzy tho mógł kto wymyślić czynić pod barwą pijanstwa/ aby nie było czym gasić: A tak/ gdzieby to notorium było/ Tedy aczby go poimano/ Starosta ma rozegnać/ iesliby o tho gardlo zaslužyl/ gdyby przed nim takiego gwaltem dowiedziono. A z tego w wielkich Niesciech/ na Dlicach nie stawiają/ ale w tych mniejszych Miasteczkach pospolicie. A gózi/ by tego iakim karaniem nie ogrodzono/ tedy na daremno takie przyprawy ku ogniewi gotowacby sye miały.

Ponieważ

W Dniemaj tak wie-

le potrzeba jest Dstaw czynić/ dla dobrego rzadu/ iako też dla sprawiedliwości: Tedy gdyz wiele sye też przygadza/ iz przeniezad/ przeniebalość/ prze zly sposob/ Miasta/ Miasteczka/ czestokroć pogorywają/ a zwlaszcza tu y nas w Polsce/ iz niemasz żadney sprawy okolo tego/ skad wiele Ludzi ku nedy przychodzi/ Miasta wobec vbozenia. Tedy gdyz też to jest Rzeczypospolitey potrzeba/ a nie mala/ aby y na tym lepsza sprawa byla: tedy wielka tego potrzeba/ aby w Niesciech w Miasteczkach byl ten sposob czynion/ a izby to juz obecnie/ za iedne Dchwale a Dstawe mocno dzierzano: aby gdy ogien przyydzie/ każdy wiedzial co czynić ma/ a iako sye sprawowac/ aby za lepszym rzadem/ tak czesto thaszkoda nie przychadzała/ iako przychadza/ a Boze day nigdy. A tak sye tu sposob pisze/ który iesli sye bedzie tak zachowywal/ tedy za kaska Boza/ za dobrym rzadem a sposobem/ aczby kiedy ogien wyszedl przygodnie/ albo za przyczyna zlego czlo wielka/ tedy broniac sye temu mala szkoda ludzie wezma: gdyz to jest stare a prawdziwe przysłowie/ iz strzezoneg pan Bóg strzeze: a ku wszystkim

rzeczam

rzeczam dał Pan Bóg rozum/ dał media/ iako w
 każdej rzeczy postępować/ a czynić czlowiek ma
 ku dobremu swemu/ y powinien sye każdy Nie-
 przujacielowi swemu bronic: Takze też y ognio-
 wi/ który tak wiele szkody czyni/ iako ieden wiel-
 ki Nieprujaciel. A iż ty wszystkie rzeczy nie wszedy
 mogą być/ które sye tu napisaly/ iedno w wiel-
 kich Mieściech: a wszakóż wedle możności a do-
 statkū/ wszedy sye mają bronic z pilnością.

M Apziod/ aby była pilna Straż na Katus-
 szu/ a owszem w nocy/ s kad może wie-
 dzieć po wszystkim Mieście/ aby gdyby sye ogien
 wżazal/ aby Stróż oznaymil gdzieby gorzalo: y
 mają mieć tam gdzie straż siedzi kilka Propoz-
 czyków/ aby we dnie kiedyby gorzalo/ aby tam
 Propozec wystyrzył: a iesli w nocy/ tedy Łam-
 py/ iako zową po Polsku Kaganice/ ma wywie-
 śić/ aby ludzic tak we dnie iako w nocy/ onym
 sye znakiem sprawowali/ tedy gorę/ a ku gąsze-
 niu ognia bieżeli.

M Jasto albo Miasteczko/ ma być rozpisá-
 no wedle wielkości/ iesli mietrze/ tedy
 na wiecéy części: każdej części dać Superinten-
 dentá/ który każdy na ten Dzjad ma przysiadz/
 wiare y pilność: y ma mieć wszystkie na Reges-
 trze/ które pod swoim pouczeniſtwem bedzie
 miał.

miał. A gdzieby sye potym dowiedzial/ iżby kto
 z tego pouczeniſtwá na ten czas gdyby gorzalo/
 ku ogniu nie biezal/ ma ū Drzedowi Mieyſkie-
 mu defferować. A iesli sye slusznym świadc-
 twem taki nie wywiedzie/ iż byl w ognia/ gąsil/
 tak iako nalezalo/ gardlo iego na lasce być ma. A
 wszakóż gdzieby przy zywocie ostawion/ ma być
 iednak winami karan. Mają też rostkázac z któ-
 réy części Miasta z czym kto bieżec ma/ iedni z
 wodą/ z siekierami/ z oselkami dla odzierania do-
 mów/ aby dodawali tym co gąsza a bronia.

Item, W każdym domu mają być potrze-
 by ku gąszeniu ognia/ wody w skagwiach/ ná-
 strychu/ wiadria/ oselki/ drabiny/ aby to bylo po-
 gotowiu wszedy.

I Takze też na Katuszu/ mają takie wszystkie
 rzeczy mieć pogotowiu/ Jz gdzieby Krol Jego
 Milosc byl/ Dworzanie/ sluzebnicy ich/ Szla-
 chta/ Duchowienstwo/ ku gąszeniu ognia/ iżby
 biezeli a gąsieby chcieli: Poniewaz ci zadnych
 przypraw do ognia by nie mieli / aby z Katusza
 potrzebami ku ogniu każdego takiego opatrzono.

Item, Ciesle powinni bieżec wszytcy z li-
 niami y z przyprawami/ któreby k temu potrze-
 bne mieli.

Item, Łaziebny/ Towarzysze ich/ ze w-
 szytkich Łazien/ aby ku ogniu biezeli z wiadry/ a

izby dodawali wody tym co gasza/aby iedni na gorze domy odbijali/ a drudzy z dolu aby im dawali wody / y czegoby potrzeba byla ku gaszeniu.

¶ Item, Kto beczke wody napierwéy przywiezie na plac tam gdzie gore/ maia mu dac trzydzieści groszy: kto druga przywiezie/pietnasćie groszy: kto trzecia/ Oub. A potym każda beczke po trzy grosze/ ile ich przywioza/ aby tym chutliwiey wode wieszono.

¶ Item, Kady niektórzy aby na ten czas byli/ ludzi ku bronienu ognia aby przywodzili/ co moze byc z nawietsza pilnoscia.

¶ Kwaternicy którzyby też swégo wrzedu na ten czas nie byl pilen/ a zaniedbawal tego na co wstawion/ aby byl karan.

¶ Item, Gdzieby gorzalo/ ktoby domu swégo niechcial otworzyc/ a ludzi puscić dla gaszenia/ na gardle ten ma byc karan.

¶ Item, Któryby swégo powicznika/ to iest Kwaternistrza nie posluchal/ albo sye nani sie gnal/ na gardle ma byc karan.

¶ Item, W kazdym domu aby ten sposob byl/ aby Gospodarz albo gospodyni/ a zwlaszcza stary którzyby gasic niemogł/ z osoba albo ze dwiema/ rzeczy co sa w domu poprzatal albo wynosil/ a drudzy aby ku obronienu ognia biezeli/ a

každy

každy Kwaternistrz ma to iuz miec na spisku/ wiele ich w domu ku poprzataniu rzeczy ma ostac/ a wiele ich też ku gaszeniu ognia biezec ma.

¶ Item, Maia też miec Kayce na Katuszu wszystkich Ludzi Regestr w Mieście/ aby wiedzieli co ich maia zbroynych obrac/ a ostawiac na placoch tam gdzieby tego trzeba/ dla tey potrzeby/ iako sye niżej napisze.

¶ Item, Dla zlych ludzi/ którzy dla korzysci/ ogieni niegdy zakladaja/ a w ten czas pod ta barwa iakoby rzeczy wynosili/ tedy kradna/ y tym co nosza wydzieraja. A gdy beda wiedziec dobry rzad a sposob/ iz beda rozumiec/ iz tym obyczaiem korzysci miec nie beda mogli/ y owszem karanie/ gdzieby takię wlapiono: tedy sye rychley od zloczynstwa powciagna/ gdy niebeda miec korzysci/ przy ktoraby ogien zakladac mieli. Bo za takowym lupiestwem/ Miasta y Miasteczka vbozaja/ tak wiele iako y od ognia. Abowiem gdy mu dom zgori/ ostatek mu rozkradna: tedy iuz tym obyczaiem ku vbostwu przyydzie. A gdzieby wzdzy rzeczy zostaly/ choćaby dom zgorzal/ tedyby lacznie sye zamoc mogl/ gdyby wzdzy przy czym zornicy sye zamoc mogl/ gdyby wzdzy przy czym zornicy sye zamoc mogl/ gdyby wzdzy przy czym zornicy sye zamoc mogl/

¶ A przeto ma iuz miec Rzad Miesty (stal. st. pewny poczet ludzi zbroynych/ którzyby czasu ognia/ badz w Wlicach/ badz w Rytku/ gdzieby gorzalo: A gdzieby tego potrzeba wkazala/ aby

¶

tam stali/

tám stali/kroby rzeczy wynosił/aby im v siebie
klásc to rosfazáli: ktrózyby niechcial/ albo zeby v
ciekal/ aby go poimali/ á do wiezienia aby ů po
stali/ á zwlaszcza nieznaómé: oprócz tych ktró-
by ználi/ albo izby swé rzeczy nosili/ zeby w po-
deżreniu nie byli. A gdsieby též nálezióno po-
tym v kogo/ chocia by též v obcego/ coby w ten
czas zginelo gdy gorzalo/ iesli pod támta Juris-
dicya bedzie v kogo tá rzecz zástána/ pod támtaž
Jurisdicya v ktrórego táka rzecz zástána/ mája
naní spráwiedliwosci zedac/ iáko ná zlodziejá.

¶ Aczby též y gdsie indzie tákie rzeczy zástá-
no/ tedy zedac spráwiedliwosci iáko o zlodziej-
stwo: o co sye kóždy bedzie powinien spráwowač
iáko o krádzioné rzeczy: á gdsie sye slusznie nie-
wymiedzie/ aby byl ná gárdle karán.

¶ Item, Co nie sluzá/ iáko ie zowa po Polsku
Hultáie/ Zebracy: bo pod tym plaszczem wiele
sye zlych ludzi zakrywa/ co z ináđ przychodza/ á
chočia též tám mieszkaia/ nie sluzá/ nie robia/ za-
dnego obchodu nie mája: y gdy niema nic ze inž
wszytko przelotrnie/ tedy taki rad zápali/ aby sye
zdobyl. A przeto tákie gdyby sye chowáli/ badž
w dómiéch albo w piwnicách/ aby Gospodarž
kóždego takiego/ Burmistrzowi y Kádzie opo-
wiedzial: A gdsieby nie opowiedzial/ á Drząd
sye potym tegž dowiedzial/ ma byč o to srodze ka-

ran. A Drząd sye ma pilnie dowiádownac/ skąd
iesť/ czym sye obchodzi: bo z obchodu á z žycia ie-
go/ iáčno poznac robotnika/ rzemieślnika/ sluge:
iáčno sye též dowiedzieč o ktróstrowie tych/ ktró-
rzy nic nie czynia/ iedno pija/ graia/ rychley žle v-
czynia/ niž dobrze. A przeto trzeba ná ty ludzie v-
rzednikóm baczenie mieč/ á tákiey inquisicyey nie
zániedbawac á nie zániechawac. A gdsie Drząd
nie czyni takich rzeczy/ ktróre ná ich wrząd należa/
á ku dobremu sa/ inž winni sa tego wszytkiego
złego/ co sye dzieie/ gdy niedbalością á nieopa-
trznosciá/ przyczyné zlym rzeczam dawáia.

¶ Item, Który Mieszczánin Sluge Miez-
czyzne albo Bialá glowe przyymnie/ ktróregoby
przed tym nie byl świadóm/ ma sye dowiádo-
wac skąd iesť/ gdsie sluzyl: takze též Komoni-
ków/ Hultáiów/ aby sye przypátrowali czym sye
obchodza/ co kóždemu Gospodarzowi iáčno o-
baczyc y dowiedzieč sye/ iáko sye kto w iego dó-
mu rządzí. Abowiém w Miesciéch zawártych/
ten ktróry chce žle uczynic/ ktróry świadóm/ ry-
chley y śmieley ogien záloży/ albo z naymu/ albo
prze swa korzyśc/ iáko sye to przed tym nápisalo:
y trudniéy sye domowého vstrzedz/ gdyž obcy á
nieświádomy/ nie tak tego iáčno dowiedzie/ ani
sye též tego tak śmiele wazy/ iáko domowy/ ktró-
remu to latwie przyydzie/ tak wednie iáko w no-

cy/ vpatrzynwszy czas/ nie boiac sye zadnego po-
dejrzenia/ ogien zalożyc.

¶ A gdy beda Gospodarze ten porzadek w
domiach swych czynic/ tedy y czeladz ich sami dla
siebie beda ostroznieyszy y w Domiach opatrz-
nieyszy/ y rychley powiedza gdzieby iakiego czlo-
wieka podezranego w domu baczyl.

¶ A iz nietylko w ten czas gdy iuz gore/ ale
przed tym maia sye ognia strzedz/ aby pize zle o-
patrzenie przez ogien ku szkodzie nieprzyszli: ma-
ia byc na to obrane osoby/ aby na kazde Suche
dni kominy ogladowali/ a teg nie omieszkwali/
izby kominy przed ogniem byly dobrze obwaro-
wane: A v kogoby nalezli kominy zle opatrzone/
albo sadz pelne/ Tedy maia go Drzedowi deffe-
rowac/ aby byl za to karan.

¶ A iako dobre vstawy sa ku wielkiemu pozyt-
ku/ tak tez gdzie co nieobacznie a nierozmyslnie
sye postanowi/ tedy to wiecety ku szkodzie a nizli
ku pozytku. Gdzie tez to iest iedna vchwalu/ tu
na wiele mieyszcach w Polsce/ iz gdzie sye w ko-
minie zapali/ tedy day kope na Karusz winy/ y do
swiat czona rzecz iest/ ze wiele razow tym wielka
szkoda od ognia w Miesciach sye stawala/ dla te-
go/ iz ten v kog sye zapalilo/ a zwlaszcza w nocy/
boiac sye placenia winy vstawione y tedy chcac
sam zagasic/ y bronil aby nikt nie zawolal/ iz sye

zapalilo:

zapalilo: a tak y on dom zgorzal/ y inny przy tym:
a gdzieby bylo w czas ludzi ostrzeżono/ tedyby
byli vgasic mogli. A przeto nie w ten czas takich
win vstawiac albo brac maia/ kiedy wietrza szk-
da a nizli pozytek z tego bedzie. Ale na ten czas
karac maia/ gdy kogo defferuia/ Iz zla opatrz-
nosc w domu swym okolo ognia ma/ albo izby
tego nie vczynil/ iako vstawiono a rozkazano.

¶ A izby Ludzie sye nie mylili/ a wiedzieli o
tych wszytkich rzeczach/ czego sye maia strzedz/
a iako ognia maia bronit: Tedy to maia wobec
wszytkim Ludziem opowiedziec/ aby sye zadny
niewiadomoscia nie wymawial: y nie byloby
zle w Mieskie Ksiegi to kazac zapisac/ aby to
bylo za iedno Plebiscitum, gdyz tego nie iedno
na ieden czas/ ale po wszytki czasy trzeba.

¶ A gdzie bedzie ten rzad a sposob/ poniewaz
Pan Bog gotow ku wszytkiemu/ gdy sye Ludzie
o co dobrego przyczyniaia/ raczy zawsze strzedz/
bronit a pomagac/ iz takie szkody w Koronie na
Miasa na Miasieczka przychodzic nie beda: y
bedzie Pan Bog obrona w tym: Co wszytko
niechay bedzie Panu Bogu ku czci/ ku
chwale na wieczne czasy.

Amen.

Drukował Łazarz Andrysowic w Krakowie/

Roku Bożego/ M. D. Lxx.

